

Naslednji Pen piše zgodovino: zaradi njega bo v koledarju tudi 29. februar, sicer ne bi mogel iziti!

# VESTNIKOV MESEČNIK

četrtek,  
25. januarja, 1996,  
10. številka

## NAPOTNICA

**ZA TOREK,**  
20. februarja 1996  
**Fajšček**

Kak ešče gnjesden nore lüstvo, zlasti pa ženski spol na fajšček, tak so norele ženske pa dekle nígda za fanjščekon. Fajšček je prej jako lejpi mladenec büo. Zavolo svoje lepote je od žensek pa od dikeo nej möo pokoja. Proso je zato Boga, naj njemi rogle da. Bog je poslúno njegovo prošnjo pa njemi je dao rogle, ka je tak leži bole pobožno živo. Ženski spol pa ešče gnjesden nore za fajščekove dneve.

(Števan Kuhar: LJUDSKO IZROČILO PREKMURJA, PZ 1988, str.152. Zapisano po ljudski pripovedi v začetku tega stoletja v okolici Bratonec.)



Na gostüvanja  
in v beli svet –  
včasih župnik,  
včasih poet.  
Saj še včeraj bili  
so od Bande vsi,  
zdaj so ostali prsti grčasti.  
*(Vlado Kreslin)*

Solzam radosti in boli  
ti prsti najdejo sledi.  
Naj je kralj al' berač,  
nevesta al' postopač,  
te otroške roke,  
Kociprovo ime.

# ri

... fašenik  
je cejli  
dén!

# e

Joužek 91

J  
a  
n  
č  
e  
k  
86

# o

## Binkoštniki (ni)so sekta PEN 10


## Le Bog

je bil z  
nami v  
ruski zimi

PEN 11

## Zimske radosti PEN 8-9

Slavko Šuklar PEN 6



Karolina Kolmanič PEN 7

ROGASKA



DONAT-Mg

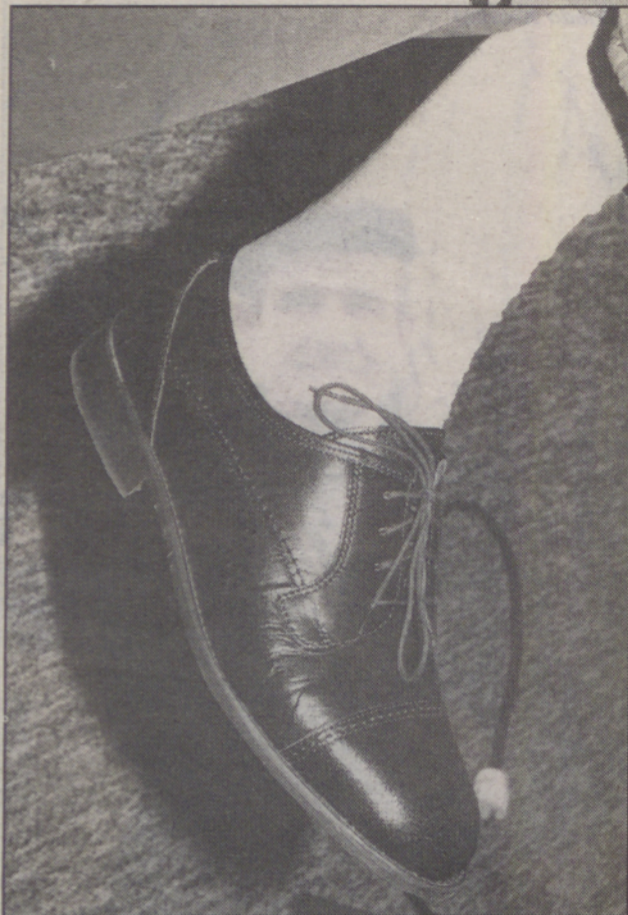
## Radenska

PEN 4



# WILSON IN AXIOM

## OSVOJILA VAROŠANCE



Nad Planiko so se po razprtju pogodbe z Adidasom zgrnili težki oblaki. A kdo pravi, da si ne moreš sam pomagati, četudi si čevljar!? Ponosni in smejoči se vodja obrata turniške Planike Stanko Draškovič je zadovoljen z

razlogom. Pravkar si je obul (glej sliko) nov čevlj, ki mu je ime Wilson in ga izdelujejo v treh barvah. Ves je iz usnja, par pa bo stal približno sto mark. V prvi polovici januarja bodo v Turnišču izdelali 15 tisoč parov takih (in podobnih). Še bolj pa so zadovoljni, da so zmogli najti nadomestni program za Adidas. Z lastno pametjo so razvili okrog 40 vrst športne obutve, ki se ji namesto Adidas reče Axiom. In ker v aksiome ne kaže dvomiti, tudi ni treba dokazovati, da je vsaj tako kakovostna, kot je bila prejšnja. Sprva jih bodo v Turnišču naredili vsak dan 1.200 parov, ko pa se bodo trgovine napolnile, okrog 600 dnevno. Za Wilson in Axiom s Planiko naprej! foto: juza

## PENOVA KOMISIJA PREVERILA HALBOV PISOAR

Januar je bil mesec sprejetja novinarjev v nove prostore Občine Rogašovci pri Svetem Juriju. Pen je v 42 kvadratnih metrov velike prostore, za katerih ureditev so davkoplačevalci v tej komuni odšteli 3 milijone tolarjev (mesečna najemna pa je 90 tisočakov), poslal posebno komisijo. Njene ugotovitve (ko si je družno z županom Halbom ogledala kraj, kamor še cesar hodi peš): pisoarja sta dva, oba sta primerna za uporabo, vodni pretok ni premočan, luknjic v školjkah pa je ravno dovolj. O tem smo pozvedovali zaradi znane Halbove tožbe ljubljanske novinarke še iz njegovih poslanskih časov. Na pomembnejšem delu srečanja pa se je zgodilo nekaj pomenljivega: vsebina prevrnjenega kozarca se je razlila proti g. Halbu ...

P.S.: Za izsledke komisije ne odgovarjamo, ker ni bilo polnopristevna!

## SAJ JE TEŽKO, GRE PA LE!



ZEZAJJJ!

Naši pretežno kmetijski kraji in naši pretežno kmečki ljudje! Oboje je tisto, kar očara vsakega, ki pride za kakšen dan sem in prej ni poznal neposrednosti obmurskega duha. Naj bo Prlek ali Prekmurec, gotovo je dojemanje življenja v naših vaseh mnogo bolj avtentično kot mestnih, "pametnih" ljudi, učenih in prepričanih, da jih ni čez njihove civilizacijske vrednote.

Ste se vprašali, kdaj ste se nazadnje imeli čas (in voljo) nasmejati, morda tudi zjokati ali se resnično brez zadržkov razveseliti kakšnega na videz povsem nepomembnega dogodka?

Penove tute ob fotografiji nič ne tutajo, le čas za premislek si vzemite! foto: juza

## INTIMNA FOTOGRAFIJA MESECA

Fotografija: juza



PIKNI ME TI!

## PARLAMENT NI SRAČJE GNEZDO!

NA ZDRAVJE!  
(brez sofinanciranja)



Po letu 1968 se v Ljubljani na kupu ni zbralo več kot 50 ali 100 študentov, pa še to zgolj na absolventskem izletu ali kakšnem brucovanju.

Januarja leta 96 pa se je zgodilo: v času sprejemanja proračuna jih je pred skupščino protestiralo kar nekaj tisoč. A očitno še vedno ne dovolj, da predsednik modrecev iz parlamenta, gospod Jože Školč ne bi lakonično ugotovil (ko ga je eden poslancev opomnil, da bi bilo zaradi demonstrirajoče množice dobro čimprej uvrstiti na dnevni red vprašanje sofinanciranja študentske prehrane): "Državni zbor ni institucija, ki bi se pustila izsiljevati!"

Jej, jej, Jožek, so res že tako daleč časi, ko si bil revolucionarni mladinec, napredni študent, nemirni duh nemirnega časa!?

foto: juza

## KJE JE »ŠTRAJK«, GOSPOD FRANCE?



ŽIVEL 1.  
MAJ!

foto: Lipe

Predsednik slovenskega sindikata Neodvisnost gospod France Tomšič je bil oktobra lani v naši pokrajini. Med drugim je govoril tudi o tem, da bo kmalu generalni »štrajk« delavcev naše države. Delavci imajo res vedno več težav, mnogi so medtem bili ob delo, generalne stavke pa vendarle nismo čakali. Morda pa sindikalni funkcionarji presoajo, da vseeno še ni čas. Povsem nasprotno pa so ravnali študentje, ki niso ničesar obljubljali, pa so naredili. Kdo je že rekel, da beseda ni konj?

»Tutajo«, da je samo v tem mesecu v pokrajini ob Muri izgubilo življenje na tisoče pujsov, ki zdaj v obliki svežega mesa ali kakšni drugi romajo v zmrzovalnike. Lačni jedo, žejni pijejo, to je pač posebej trdna zakonitost v naših krajih. Zelenjavno jedoči se gotovo zgražajo tako nad krvoločnostjo kot slabim okusom svinjsko jedočih, vi pa si le napasite oči na delu ene od žrtev človeške sle po dobrih domačih kolinah! Kdo ve, kje je zdaj ta koža, kje to meso ...



# BO KNJIŽEVNIK VINCETIČ PRISTAL V ZAKONSKEM JARMU?



Svet dandanašnji živi tako hitro, da nam mimogrede uidejo pomembni dogodki. Na primer šušljanje, da se bo pesnik in pisatelj Milan Vincetič iz Stanjevec v kratkem pridružil večini možakarjev njegove ali podobne starosti. Borovega gostovanja v njegovi vasi tako ne bo, v Soboti, kjer začasno živi, pa ga tako ali tako ne prirejajo, ker imajo poklicne gasilce.

Čisto zares pa je fotopoljubček s slavnostne predstavitve njegove nove knjige Ptičje mleko. Pokrovitelj, direktor soboške zavarovalnice Triglav, Rudi Cipot je Vincetiču ob tem dejal: "Ti meni ptičje mleko, jaz tebi kačjo slino!" (glej vsebino darila) foto: juza

# NASMEH NI GRENAK



LIPE SLIKA LEPE

**S**amo nasmeH je bolj grenak,« tako nekako gre pesem, o kateri pa ni vsaj na obrazu Sabine Hari iz Ropoče na Goričkem niti sledu. In prav je, da so mladi čili, zdravi in židane volje. Ljubitelj lepega Lipe pa se tudi ni izneveril svoji tradiciji, saj nam je tokrat posredoval fotografijo dekleta, ki je lani zmagala na lepotnem tekmovanju v Čardi in se ji reče miss Prekmurja '95. Če Pen kaj velja, fotografiranje za kakšen Playboy ni več tako daleč ... foto: Lipe

# ČIGAVO JE ZAMIŠLJENO DEKLE?

Penovi bralci (lahko tudi bralke), na pomoč! V redakciji je cel kup fotografij temnega dekleta, ki jo je juza (fotografsko) "ujel" na Murini modni reviji. Nekoč A kaže, da je punco medtem vrglo na slovensko jet-set površje. Če ima kdo od vas popolno informacije o tem, ali je dekle res Alenka in je čustveno blizu slovenskim (moškim) alpskosmučarskim krogom, nam to sporočite na telefonsko številko 33 020 ali na najbližjo pol. postajo! foto: juza



Znani soboški sitotiskar Dušan Roškar - Šošo, nekoč vnet lokostrelec in zagovornik lova z lokom (dokler ni postal lovec), je pred kratkim ves zgrožen ugotovil, da nima več loka. Trenutno še ne ve, ali so mu ga ukradli ali so vmes politične spletke. Bilo je tako: Dušan si je pripravil lok (za športno streljanje), ko ga je soproga kar naenkrat Elza poslala v Šoping po liter mleka. Zmeden je vzel lok s sabo in šele pred vhomom v trgovino ugotovil, da ima v rokah lahko strelno orožje. Da ne bi preplašil gostov Šopinga, je lok pustil pred vrati, saj je upal, da se bo takoj vrnil. Velika napaka! Pri okrogli mizi ga je prestregla njegova stara družčina in tako je lokal zapustil šele, ko je vsak plačal »rundo«. Ko je prišel ven, loka ni bilo več. Če loka ne najde, bo stroške novega loka plačala družčina, zato ga zdaj vsi iščejo (in jih v zadjem času v Šopingu ni videti). Če lok najdejo, bomo fotografijo loka skupaj s srečnim lastnikom objavili v naslednji številki Pena.

Voditelj na Murskem valu in amaterski igralec **BENO HORVAT** iz Beltincev se bojda ne spozna na zimske nakupe nogometsev v prvoligašu iz njegove občine, je pa zato toliko bolj zagret za zimzelene melodije in ljubiteljsko gledališče.

# NI GA ČEZ UREJEN

Nastopa v monodrami, v kateri se sicer ne smeHlja kot tokrat, ko je poziral Lipetu, pa to še ne pomeni, da v teatru karoli prepušča naključju.

Ni kaj, napudrati in namazati se je treba tudi za to predstavo, pa četudi ni razprodana!

# ALENKA

Seveda ni potrebno trikrat ugibat, da se zborovodkinja iz Tropovec pri Murski Soboti vestno pripravlja na komorni koncert ob prvi

# BRULC - ŠIPLIČ



obletnici Pena (marca letos), vsekakor pa bi radi Alenki Brulc - Šiplič namenili ustrezno pensko pozornost zavoljo njene glasbene zagnanosti in uspehov. Na osnovni šoli Tišina vodi mladinski in otroški pevski zbor, s katerim je dosegla že mednarodno pomembne uspehe. Podobno je s starejšimi pevci, saj je mešani pevski zbor Štefana Kovača že dolgo med uspešnejšimi v regiji. Katerega od treh Alenkinih zborov bo redakcija izbrala za slavnostni koncert, se še nismo odločili, vemo pa, da bomo za strokovno pomoč poprosili Alenkinega očeta Branka, ki je nekoč razveseljeval staro in mlado v lendavski Kroni (ko je bila ta še pojem odličnega gostinskega lokala). Igral je namreč trobento v znameniti Palferi bandi. Pa naj še kdo reče, da jabolko ne pade daleč od drevesa! foto: juza

MARKANTNE ŽENSKE

foto: Lipe



# VIDEZ!



KLJUB

# NAJUGODNEJSI PONUDBI RADENSKI NI USPELO KUPITI ROGAŠKIH VRELCEV

22. december

bo v zgodovini zdravilišča Rogaška Slatina zapisan z velikimi črkami. Na ta dan je namreč Sklad republike Slovenije kot večinski lastnik zdravilišča prodal za 10,4 milijona mark ljubljanski Kolinski Rogaške vrelece, d. o. o., direktorja holdinga Francija Križana, ki se s prodajo ni strinjal, pa odstavil. Prodaja Rogaških vrelcev, d. o. o., ki so bili edini s hipotekami še neobremenjeni del zdravilišča, je razburkala slovensko finančno in gospodarsko javnost, v zdravilišču pa prebudila strasti in skrbi za njegov nadaljnji obstoj.

Skozi stoletno zgodovino zdravilišča je bila namreč rogaška mineralna voda tesno povezana z razvojem zdravilišča, ki je prav na vodi zgradilo svoje indikacije in ponudbo. Rogaške Slatine, zdraviliškega bisera, ki si je skozi čas utrdila sloves svetovno znanega zdravilišča, brez mineralne vode ne bi bilo. Od odkritja vrelcev pa vse do danes je bila rogaška voda ničlikokrat raziskana, opisovana s superlativi, o njej so pisali tuji in domači strokovnjaki.

Od letošnjega leta rogaški vrelci niso več v lasti zdravilišča. Pričakovanja in predvidevanja, da bodo postali sestavni del Radenske, svetovno znanega mineralca in proizvajalca brezalkoholnih pijač, se niso uresničila. Skrb za njihov nadaljni razvoj si je kupila Kolinska in s tem mnogim postala trn v peti. Javne polemike o prodaji rogaških vrelcev so šle tako daleč, da je dr. Drnovšek zahteval revizijo prodajnega postopka. Kaj bo pokazala, bo kmalu znano, o tem, kako vidijo novo lastništvo rogaških vrelcev v Rogaški oziroma Radenski, pa Božo Kolar, direktor Rogaških vrelcev, d. o. o., in Alojz Behek, pomočnik generalnega direktorja Radenske.

Kaj se zgodi, če Kolinska Rogaške vrelece, d. o. o., proda?

Božo Kolar: »Po pogodbi ima pet let predkupno pravico Zdravilišče Rogaška. Torej je še vedno aktualna ideja gospoda Križana, da od države dobi 30 milijonov mark, Rogaški pa se vrnejo vrelci.«

BOŽO KOLAR: »Rogaški vrelci, d. o. o., so se morali prodati. To je bil del finančnega načrta oziroma reorganizacije holdinga. Sam sem bil povabljen v štiričlansko komisijo za izbiro ustreznega kupca – predlagal jo je sklad – in moja naloga je bila, da med vsemi zainteresiranimi izberem poštenega in pametnega kupca.

Po svojih najboljših močeh sem vplival, da je to postala Kolinska, močna firma v prehrambeni branži, s katero si obetam večjo prodajo doma in na tujem ter razvoj obstoječih in novih blagovnih znamk. Upam, da se bodo duhovi v zdravilišču pomirili in da bodo ti, ki mi sedaj očitajo nepravilno ravnanje, končno spoznali, da morajo odnosi temeljiti na »daj, dam«, ne pa na sponzoriranju zdravilišča in njegovih izgub.

Prodaja Rogaških vrelcev Kolinski ne pomeni, da ti z zdraviliščem ne bodo več sodelovali. Nasprotno. Obetam si kakovostnejše sodelovanje na čvrsteh temeljih.

Zakaj Radenska ni dobila Rogaške? Tega ne smem povedati, ker sem bil član izbirne komisije, sicer pa bi bilo meni osebno bolje, če bi se to zgodilo.

Bilo bi manj proizvodnje, manj bi prodali, in jaz bi manj delal. Gnojnico odgovornosti za prodajo so zlili name. Sam imam čisto vest, ravnal sem kot dober gospodar.

Rogaški vrelci so z novim lastnikom pridobili, in če bo zdravilišče pametno ravnalo, bo samo profitiralo.«

## Nekateri na stare dni počno, česar jim starši niso dovoljevali

### Nekatere sumim, da stojijo za zaveso in uživajo, ko vidijo kolone, ki so jih povzročili

V otroški domišljiji se pogosto pojavljajo majhni, razkuštrani, razposajeni, nadvse smešni nepridipravi, ki vse razmečejo, ustvarjajo vsesplošno zmedo, kljubujejo vsemu svetu in jim nihče nič ne more. Taki junaki so pri otrocih nadvse priljubljeni, saj pogosto simbolizirajo otroški upor proti vsiljenemu redu, ukazom, besedici ne smeš, ni lepo, tako se pridni otroci ne obnašajo. Svetovno slavo si je pridobil Twainov Huck Finn, otroci so uživali ob neredu, ki ga je okoli sebe širil Pika nogavička Astrid Lindgren, celo Slovenci smo z Vandotovim Kekcem dobili sramežljivi poskus otroškega junaka, ki pa si v skladu z našimi narodovimi značajskimi posebnostmi ne upa niti pol toliko kot slavnejši tuji junaki. Kar je človeštvo odkrilo film, se junaki v stilu Crkni Fred kar množijo. Za vse pa je značilno tudi, da so sicer nagajivi, da ustvarjajo vsesplošno pravljico zmedo, da pa vse vendarle ostaja v okvirih domišljije, stvarne škode ali jeze pa ti junaki ne povzročajo.

Hudo pa je, ko nekateri med nami svojo neizživeto otroško fantazijo in nagajivost, ki si ju zaradi strogih staršev v zgodnjem otroštvu niso mogli privoščiti, izživljajo sedaj, ko so prišli na položaje. Ko lahko odločajo o dobri in slabi volji občanov, ko si lahko privoščijo gradnje grdih kipov v strogem središču mesta; ko lahko zapro most tik pred začetkom zime in so v vsej pomurski prestolnici kronično neki obvozi, kolone stoječih avtomobilov in v njih preklinjajoči vozniki; ko pustijo vse praznike na pločnikih novozapadli sneg; ko ledene sveče v obsegu slonove

Mi pa smo kot majhni otroci navdušeni nad njihovimi vragolijami, bogato jih nagradujemo za pestrost življenja, ki nam ga ponujajo, pri naslednjih volitvah pa bomo spet trumoma obkroževali njihova imena in liste strank, na katere se bodo dali napisati.

MARJAN DORA



Največji očitek Rogaških vrelcev, d. o. o., zdravilišču: »Predolgo smo bili molzna krava. Sponzorirali smo zdravilišče in njegove izgube, pri tem pa zapostavljali lasten razvoj.«

ALOJZ BEHEK: »Za nakup Rogaških vrelcev se je Radenska odločila skupaj s Petrolom.

Petrol zaradi svojih interesov, ki jih ne bom komentiral, zaradi razpisanih pogojev, da mora biti kupec iz te branže, pa se je obrnil na Radensko. Gre za skupen nastop in ponudbo podjetij, ki sta renomirani in dobro gospodarita, ki skupaj že sodelujeta, ki ju vežejo tudi zunanjetrgovinski posli in skupen interes pri trženju.

Seveda je bil interes Radenske še zaradi nečesa, in sicer bi bila s tem nakupom na slovenskem trgu še bolj navzoča.

Zakaj vrelcev nismo uspeli kupiti?

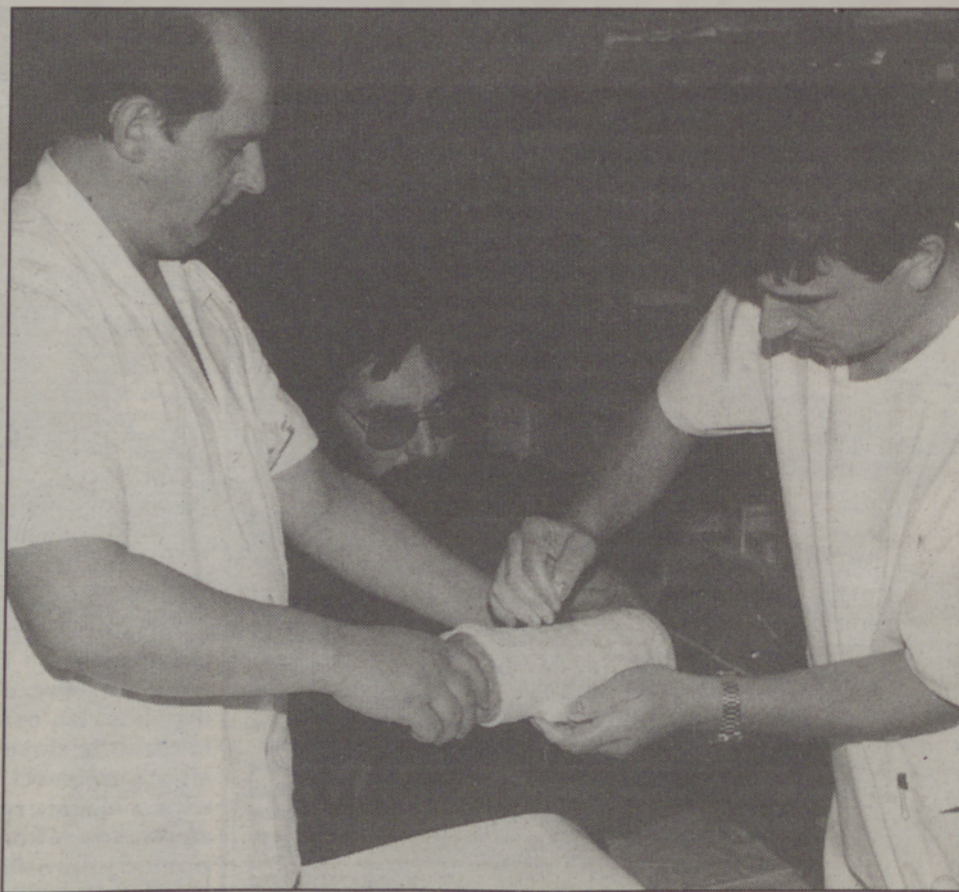
Gre za to, da prodajalec lahko proda firmo komur hoče – odločil se je za Kolinsko. Zaradi te odločitve je bila Radenska zelo presenečena, saj so vse informacije, ki so pricurljale na dan, govorile, da je najresnejši in najugodnejši kupec. Kakšno je ozadje prodaje Rogaških vrelcev Kolinski, ne vem, dejstvo pa je, da je Radenska na nakup gledala kot na dobro poslovno potezo.

Menim, da v tej prodaji ni ničesar gospodarsko škodljivega, razumem pa, da je zdravilišče Rogaško to močno prizadelo. Menim pa, da je bistveno, da so ostale blagovne znamke.

Ni pomembno, kdo je njihov lastnik, pomembno je, da se blagovna znamka razvija. V Sloveniji se bomo morali na te zadeve navaditi.«

Politični scenarij »rešitve« vrelcev: »Spraviti jih v stečaj in po nizki ceni prodati.«

## KO JANEZKU DAJO MOST



noge pustijo viseti iz žlebov in jim ni nič mar, če bo kdo padel na ledu pred njihovo hišo ali mu bo na glavo padla ledena gmota in mu naredila nepopravljivo škodo.

Na sumu jih imam, te nove oblastnike in podjetnike, da stojijo kje za zaveso v Cankarjevi ulici ter privoščljivo in hihitajoče gledajo kolone avtomobilov, ki se vsake četrte ure premaknejo za meter. Da jih popada gromozanski smeh, ko pride tujec v Mursko Soboto in sprašuje, koga časti spačenka Diana pred istoimenskim hotelom. Da jih zvije in meče po tleh od krohoti, ko prispevajo k desetnam, ki morajo na kiruruški blok po mavec zaradi zloma ali izvina na njihovem pločniku. Da potrebujejo zdravniško posredovanje od smejalnih krčev, če komu pade na glavo njihova ledena sveča.

Mark Twain, Astrid Lindgren in Josip Vandot so navadni pisuni, pisateljski vajenci v primerjavi z neizmerno domišljijo naših voditeljev in podjetnikov, ki se igrajo zlobo, nered in razposajenost.



# Rolling Stonesi?

Mali Rijtar ni enako kot Bruc ali zakaj Bruc ni več Bruc

V začetku šestdesetih let je bilo brucovanje eden od najudarnejših dogodkov v Murski Soboti. Vsi, ki so takrat kaj veljali, so se tega plesa morali udeležiti. Mnogi so živeli za ta dogodek, vstopnice pa so bile vnaprej razprodane. Vse je potekalo po določenem protokolu, s katerim so bruce vključili v študentsko skupnost. Študentje v tistem času so upali vedno glasneje razmišljati. Svoja mnenja so objavljali v časopisu Bruc, ki je izhajal na brucovanju pet minut pred dvanajsto. Leta 1963 pa so v Brucu skoncentrirali gnev do tedanje speče družbe. Tega se vodilni niso ravno razveselili. Nekateri študentje pa so si morali zaradi tega zapore ogledati tudi od znotraj. Študentsko življenje že dolgo ni več takšno, kot je bilo nekoč, časopis Bruc je na ravni poceni šal in domislic, brucovanja pa so nujno zlo. Študentje so se pogrezni v zimsko spanje. Žal ...

O tem, kako je bilo nekoč, sta spregovorila dva od oračev takratnega študentskega življenja, Rudi Ringbauer in Branko Šomen. V začetku 60. let sta bila urednika časopisa Bruc Branko Šomen in Franc Žerdin, med najaktivnejšimi pa sta bila tudi Ringbauer in Jože Olaj. »To je bil povojni čas, ko so bili ljudje polni poleta. Vojna je bila trpljenje, beda ... Ko so si ljudje oddahnili, so šli v akcijo, vse se je udarniško obnavljalo, nihče ni zahteval plačila ... Tudi mladi smo bili zelo aktivni, zagnani ... Bili so časi, ko je bilo siromaštvo, ko je ogromno siromašnih študentov študiralo, in ti so vedeli, da morajo čim prej priti do kruha. Šlo je za njihovo eksistenco,« je opisal tedanje razmere Ringbauer.

Branko Šomen pa pravi: »Prekmurci smo imeli vedno komplekse, saj smo s podeželja prihajali v mesto. Tam nas niso sprejeli. Bili smo slovenska Sibirija, sezonski delavci, imeli smo svoj dialekt, ki ga nihče ni razumel. Poleg tega je moral prekmurski študent čim prej diplomirati, moral se je uveljaviti. Bil je vedno odvisen od skromne plače ali skromne štipendije. Zato smo se morali dokazovati. Tako smo počasi začeli razmišljati malo drugače. Bili smo samosvoji. Bruc je legitimacija našega drugačnega in pokončnega razmišljanja.«

Ringbauer se spominja: »Do tega usodnega Bruca smo še tipali. Pisali smo v prisposodobah, ampak dalo se je razbrati, kam merimo. V nas je bilo polno gneva, videlo se je, da gre vse k vragu, da je Tito playboy, da ima lepo plačo, potuje po svetu, ima veliko rezidenc in podobno. Satiro smo objavili že nekoliko prej, a ker nanjo niso reagirali, smo se opogumili. Jaz sem si privoščil veliko, moji prijatelji so videli, kaj pišem, in hoteli so biti še ostrejši. Tako smo »nafulali« tisti Bruc št. 4 s polno ostre in neizprosne satire. Preiskovalec v zaporu me je kasneje vprašal, zakaj smo objavili samo take ostre, žolčne satire. Nič prijaznega, nič smešnega.

Probu mu iti pu tvoji stupajaj in se držati reči, štere pravijo: »Ka méš na srce, tou mej tudi na gye-zikal.«

Oj, Vinci ...

Dráji Vinci, nej si se včaku, ka bi te v žitju štó kaj volivca pijtu, či se strinjaš s škakšnin novin záko-

non. Tudi méj — eti pri odprejtoj škrinji zbránj — smo se toga nej včakali. Zdaj nazágnje, da je šou okráj, nas je pálik nišče nika nej pijtu, ka mišljimo.

## Brucovanje pred zaplembo

Brucovanja so bila vedno dobro organizirana. »Pojavil se je zeleni car in mi vsi okoli njega, brucem smo postavljali vprašanja, na katera niso znali odgovoriti. Govor zelenega carja je bil aktualen, političen, zadeval je Sobotu, Prekmurje in tudi preostalo Slovenijo. «Govorili smo o slabih cestah, kritizirali smo vse, kar je prepočas nastajalo in se prepočas razvijalo. Naša kritika je bila konstruktivna, predvsem pa poštena. Mi nismo delali iz tega nobenega moralnega, političnega ali gmotnega kapitala. Skupaj s politiko smo

želeli, da se premakne na bolje. Imeli smo osnutek kabareta, kjer smo zgodaj začeli s satiro. Najsijajnejše govore pa je v tistem času pripravljala Štefan Sedonja,« je povedal Šomen.

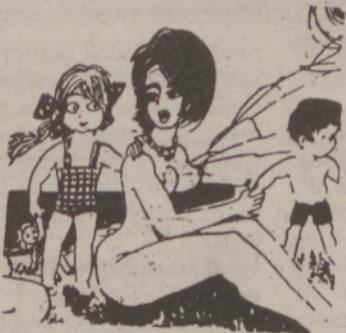
»Parole, ki so veljale v tistem času, smo želeli razbiti. Hoteli smo sporočiti, da tudi če kritiziramo, ne pomeni, da smo sovražniki te družbe. Ampak ravno obratno, da smo prijatelji, saj glasno razmišljamo. Hoteli smo popravljati lepote napake, nismo hoteli delati revolucije. Pogledom in stvarjem smo hoteli dajati prava imena. Tega nekateri niso prenesli, zato je nastal spor, kajti vse je moral reči CK, predsednik takratne vlade ali partijski sekretar, če je pa rekel kdo drug, pa je bilo narobe.«

Brucovanje pred zaplembo Bruca št. 4 je bilo v Radencih. »Imeli smo bas, pokriti s črno rjuho, poleg mene so bili študentka, oblečena v vdovo (Vincijeva vdova), in še nekaj pogrebcev. Tu je bila soboška smetana, ki je po programu še ploskala. Te »usodne« Bruce so začeli prodajati takoj po programu. Oblast je videla, da je to vseeno preostro. Mnogi so vstali in zapustili prizorišče ter šli v bar. Reakcija je bila huda. Sporen članek pa je bil Oj, Vinci, Vinci, zakaj si mogo mrežti ... Bruca so kmalu začeli pleniti, iskali so ga po domovih. Poizvedovali so, kdo je bil na brucovanju, in hodili k tistim domov. Ta Bruc iz leta 1963 pa je odmeval tudi v tujini, opazili so ga je Radio Gradec, Radio Trst, Svobodna Evropa in to je šlo v svet.« Tudi v Sloveniji se je dobro prodajal, bil je »bestseller«.

## Reakcija družbe, zapor

»Slovenski intelektualci so nas imeli radi, ker smo prinašali nov veter, t. i. severovzhodni veter. Največje zamere ter največji sovražniki in kritiki so bili ravno tukaj, v Prekmurju, v Murski Soboti. Ljudje so se nas na cesti izogibali,« komentira takratni čas Šomen. Ringbauer pa pravi: »Po podjetjih so demonstrirali. V Tribuni, študenstkih časopisih so bili na nas žolčni napadi. Kakšni sovražniki smo, da smo nevhaležni, narod

Kot »čtoto moram znati pisati (glede na to, da sem vojak, je to velika zahteva) in brata, biti moram vjuden do starešin, obkudati vojaški don-ton (»Jebem ti boga, Slo-



Mamica, »posilnici« gre!

venac, zaboravi več jednom ove civilne reči »molim«, »izvinile« i »hvala! Nije to vojnički!« — »Razumem, družje kapetane!« in kol svak dober vojak ne smem misliti, ker so za to tu plačane glave.

nam da štipendijo, mi pa pljuvamo po vojski.« Vse, kar smo napisali, so mislili, da leti nanje,« trdi Šomen. Takšni sporni članki so bili tudi Skozi vojaški dolgčas, pisma Ferija Žerdina iz vojske, katerega je moral podpisati Šomen, da Žerdin, ki je bil v vojski, ne bi prišel pred vojaško sodišče.

Sporni članki so bili tudi Lisica karakter, kjer je prof. Liška videl svojo biografijo, dejansko pa je zgodba Šomna in Žerdina nastala povsem naključno v vlaku in na starih klišejih Pavihe, kjer so jim dali vinjete lisice. »Bilo je vse spontano, igra, s kritičnim odnosom do takratne slovenske in jugoslovanske politike,« dodaja Šomen.

Opazen je bil tudi tekst Hrbtenica, hrbtenice. Vsi za enega eden za vse. Republiški vici in mnogi drugi. Vse te prispevke lahko preberete v starih Brucih, ki jih hranijo v soboški knjižnici.

Za ta »hudodelstva« sta morala Ringbauer in Šomen v zapor. Ringbauer je v preiskovalnem zaporu predsedal 21 dni in danes brez kakšnih zadreg trdi: »Lahko bi se danes delal heroja, toda mene je bilo takrat resnično strah.« V zapor so mu poslali obvestilo, da mu ukinjajo štipendijo. Šomna pa so najprej obsodili na pet mesecev, dejansko pa je bil v preiskovalnem zaporu dvakrat po en mesec, in sicer v Ljubljani, Murski Soboti in Mariboru. Šomen: »Hoteli so nam naprtiti vpliv ustaške emigracije, da smo delali pod tujim vplivom in podobno. Ko so me po 25 dneh izpustili, so me ponovno aretirali. Deset dni nisem vedel, zakaj. Potem so mi prinesli pismo, ki je bilo naslovljeno na nekega Rožiča v München. Z mojo pisavo, z mojim rokopisom je bilo napisano: »Dragi Rožič! Diverzantska akcija je uspela. Čakaj me na Jesenicah. prinesi mi nemški potni list, pištolo, tako kot sva se dogovorila. Lep pozdrav. Branko Šomen.« Seveda, tega ni napisal Šomen. Ampak zaradi takšnih stvari so bili ljudje nekoč zaprti. Kasneje so ugotovili, da so to res naredili spontano.

# bruc

Pred časom se je pojavil Mali Rijtar, ki ga izdaja Klub prekmurskih študentov, mnogi so se začeli spraševati, ali si ni morda KPS dovolila spremeniti imena tega znamenitega časopisa. Edvard Pergar, predsednik KPS, je odgovoril: »Mali Rijtar, ki ga izdajamo, ni zamenjal Bruca, ampak je le klubski informator, ki je namenjen članom kluba. O tem, da bi preimenovali Bruca, nikoli ni bilo niti govora.« Prav sedaj zbira svoje članke za novo številko Bruca, ki naj bi izšel na brucovanju, ki je bilo napovedano za 27. januar. Vendar je zelo malo možnosti, da bodo brucovanje izpeljali. »V klubu nas je le nekaj aktivnih, ampak res zelo malo, in sami ne zmoremo vsega pripraviti,« pravi, »zato bomo brucovanje predstavili.« Mladi nočejo več toliko sodelovati. »Obljubili smo jim tudi plačilo, študentom pa se ne da delati niti za denar. Klub ima velike možnosti, z nekaj dobre volje bi si za kakršnekoli naše akcije lahko našli denar, pa ni nikogar, ki bi prišel k meni in rekel, jaz pa želim to in to delati,« je razočarano razložil predsednik KPS-ja. »V Sloveniji deluje okoli 30 klubov, prekmurski pa je po aktivnosti gotovo med prvimi petimi, čeprav lahko povemo, da ne delamo skoraj nič,« je dodal Pergar. Današnja mladina je zelo pasivna, vseeno ji je, kaj se dogaja.

Današnja mladina samo še vegetira, opazuje in pričakuje, da ji bodo vse prinesli k nosu. Pogoji in možnosti so danes idealni, praktično vsak ima računalnik in ustvarjali bi lahko dober časopis, izhaja pa nekaj listov brez prave vsebine. Lahko bi »delali pravljice«. Nekoč so na brucovanjih peli Nino Robič, Marjana Deržaj, same zvezde takratne glasbene scene. Danes igra kakšen lokalni band. Pa komu mar.

Itak velja pravilo: »Več spiješ, bolje se imaš«. Samo še to: Če preletimo skozi kolofon ustvarjalcev Bruca, od prvih števil skozi zgodovino, bomo videli, da so ga ustvarjali sami znani ljudje. Mnogi med njimi so danes zdravniki, doktorji znanosti, arhitekti, pisatelji, pesniki, direktorji znanih podjetij, uspešni poslovneži. torej ljudje, ki danes v javnosti nekaj pomenijo. Kje pa

V času »enobeja« ni izdajala, niti se ni borila za



nečo stvarnost, pač pa je pogosto menjala dlako in jo obračala po vetru. Veter pa je bil takrat — to so zgodovinska dejstva — močan in letni časi ter ofenzive so se menjale sedemkrat, kar je njo precej stalo, saj je morala tolikokrat menjati tudi dlako.

## Deset študentskih zapovedi

1. Študij je napor!
2. Rodil si se utrujen, življenje je za počitek!
3. Počivaj podnevi, da boš ponoči lažje spal!
4. Ljubi svojo posteljo, kakor samega sebe!
5. Če je delo zdravje, naj živi bolezen!
6. Ne delaj tistega, kar lahko naredijo drugi!
7. Odmoru naj sledi počitek!
8. Ne delaj danes, kar lahko storiš jutri!
9. Če nekdo počiva, se mu pridruži!
10. Če te prime, da bi študiral, se vleži, da te mine!

V TRNJE NEMREŠ BOUS BR SATI

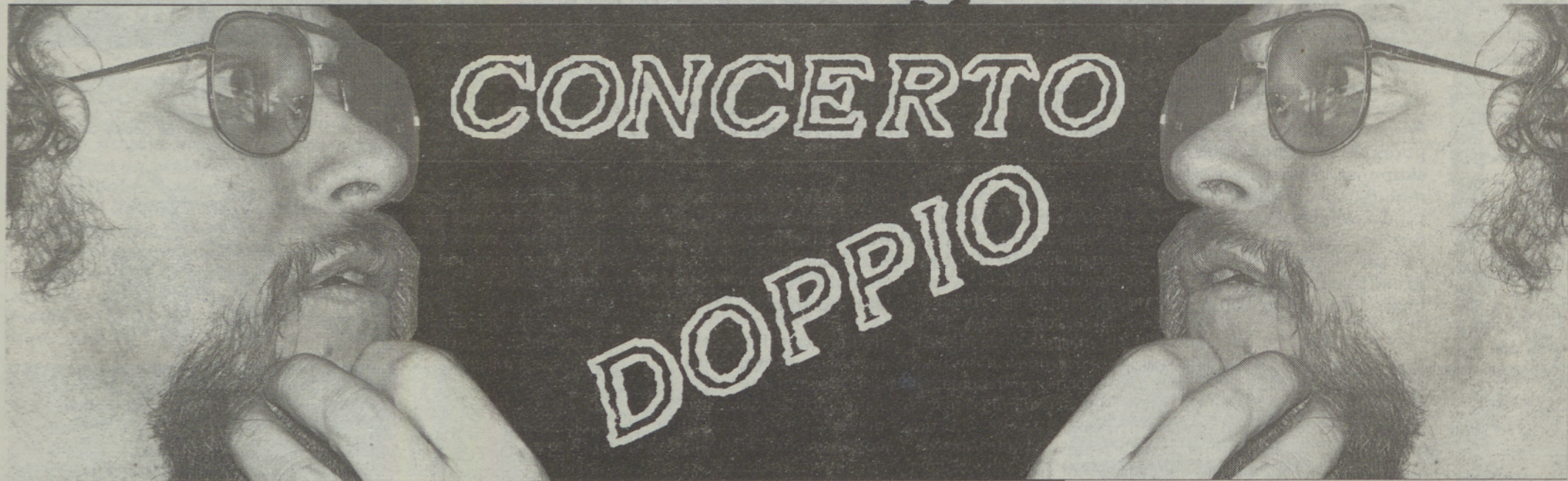
PROTI VÖTRI NEMREŠ SCATI

se danes skriva prihodnja prekmurska inteligenca?

Mladi, aktivni in delovni so torej vrsta, ki izumira! Brucka



# Slavko Ludwiga Šuklar



**Povsod je lepo, doma je najlepše. Kje je zate doma?**

Hm, čudno vprašanje. Zdaj bo 30 let, kar sem v Novem Sadu, 16 let sem bil star, ko sem odšel. Zelo težko je povedati, kaj je »doma«. Tam sem v polnem zagonu kar zadeva posel, seveda pa je tu ostal delček srca, domače zemlje – to je občutek, ki ga poznamo tisti, ki veliko hodimo po svetu in se vedno znova vračamo.

**Imaš v Vojvodini tako svinjsko prikolico?**

Ne. Moja amplituda tam je omejena, v glavnem se ukvarjam z umetnostjo. Tu pa so oscilacije zelo velike – v Beogradu imam na primer koncert, čez 12 ur pa po prekmurskih pašnikih z očetom že grabljam seno.

**Se da z glasbo premagati tudi bes, nemoč?**

Pet let smo bili tam doli obkroženi s strahoto, v kateri ostane človek sam s sabo. Edini način,

**glasbenice in tako lažje »pobegnete«?**

Da. Zena Ljilja je dirigentka, hčerki pa klaviristka in violinistka. V Novem Sadu so tako imenovani otoki, kajti spoštovalci resne glasbe smo se kljub vsemu ves ta čas z opranimi lasmi in v kravatah zbirali v določenih dvoranah, se pogovarjali in na tak način bežali od realnosti.

**Paradoksalno je tole: akademsko izobražena družina včasih nima niti za liter mleka, po drugi strani pa si odšel v kozmopolitski Novi Sad, da bi tam začutil glasbeno Evropo ...**

Ta hip je najpomembnejša prihodnost otrok, z mojo kariero je, kar je. V Vojvodini sta moje delovno mesto in status fantastična, vendar nikoli ne bo tako, kot je bilo. Če pa

**Sploh ni dvojni koncert (Concerto doppio), kar se dogaja v življenju gančanskega rojaka, 44-letnega Slavka Šuklarja. Je pa dvojno življenje. Dvojno ali razdvojeno? To je že vprašanje ... Kot so vprašanja, ki sem mu jih zastavljal v svinjski prikolici v domači lopi. Slavko je pred 30 leti odšel v Novi Sad študirat harmoniko. Postal je profesor glasbe, ustvaril je družino glasbenic, skratka, poskrbel je za svetlo prihodnost. Svetlo, če ... če ne bi bilo česa ...**

O tem smo razmišljali vsi – vsaj tisti sloj ljudi, s katerimi se družim. Vse to smo predvidevali pred začetkom, pravzaprav se dogaja samomor lastnega naroda. Samo pogled, koliko ljudi je pobegnilo iz sedanje Jugoslavije, vozili so avtobusi s po 250 ljudmi v eni noči ... Ne vem sicer, koliko se jih je vrnilo, ampak vsi asistenti s fakultet so odšli. Ostali pa so intelektualci, ki so zaradi svoje starosti morali ostati. Po eni strani je to dobro, sicer bi marsikaj razpadlo.

**Nazaj iz kozmopolitskega Novega Sada v malo Mursko Soboto, še manjše Gančane?**

Za zdaj ni še nič dokončnega, ampak zaradi boljšega življenja otrok se bo to moralo zgoditi.

**Boš zmogel tako žrtev?**

Navajen sem na življenjsko amplitudo in čudno se mi zdi, da se moram po 30 letih spet vrniti na stezo, po kateri sem šel v beli svet. Kot Andrič, ki se je vedno spominjal poti v Travnik. Verjamem, da je moja pot Gančani-Beltinci, ta dva in pol kilometra makadama, da je to tisto, kar je za Andriča cesta v Travnik.

**Ampak makadama je čedalje manj ...**

Po prekmurskih vaseh je vseeno še vedno dovolj pristnega, izvirnega – vidiš, da se tudi zdaj pogovarjava v svinjski prikolici.

**Zanimiva alegorija: je ta prikolica protest politikom ali zgolj opozarjanje, da si na Andričevi poti domov?**

Bolj to drugo. Politika me res nikoli ni zanimala, čeprav smo skladatelji v začetku leta '92 organizirali protestno klečanje v Beogradu. Nisem se ga udeležil, ker bi lahko doživel tisto: »Pojdi v Slovenijo in tam kleči, če ti tu ni všeč!« To, kar doživljam s kolegi, je nekakšno poleno v kolo razvoja kulture, ki je vse skupaj vrnilo kakšnih 50 let nazaj. To pa je za zdajšnje generacije predolgo.

**Najboljša vojvodinska hrana?**

Spomnimo se Džoletove (Djordje Balašević, p. p.) misli:

»...al se nekad dobro jelo...« Veliko je dobrih jedi, od rezancev z omako do pečene pujske z jabolkom v gobcu. **Vrniva se h koreninam – tvoj oče Ludvik je odlični harmonikar in tudi ti si šel v svet kot tovrsten muzikant?**

Točno. Takrat je bila srednja šola za harmoniko le v dveh jugoslovanskih mestih: Novem Sadu in Beogradu. Zaradi kozmopolitizma sem se odločil za prvega pa tudi zavoljo različnega harmonikarskega orkestra, ki je še vedno med najbolj znanimi v svetu. Ust-

rega človeka. Če bi tu na primer ukini veselice, bi doživeli razpad sistema. Prekmurci se znajo sproščati, veseliti, uživati v tistem, kar smo si prislužili z motiko.

**Lale?**

Tudi Lala je raven človek, še bolj kot mi. In veliko bolj tolerant. Mi pa smo že malo hinavski, malo smo se poslovenili.

**Si slavil pravoslavni božič?**

Prav takrat smo v Gančanih kolinili. Slavim pa vse praznike, ko me kdo povabi. Pri tem sem absolutni kozmopolit.

**Imajo v Vojvodini koline?**

Seveda, in kožo smodijo.

**Razlika?**

Več izdelkov je, predelava mesa bolj razkošna. Velika škoda pa je, da ne delajo zaseke. Ko prinesem prekmursko šunko, me že 10 dni prej čakajo v nizkem štartu. Tudi domače klobase komaj čakajo, čeprav imajo sami celo klobasijado pa sremske pa kulene pa kaj vem, kaj še.

**Šunka torej ne ostane do velike noči?**

Kje pa, vse odide v enem tednu, ker imam veliko rednih abonentov.

## ŠUKLAR

**Koliko svinj si zvozil v Vojvodino v 30 letih?**

Prej ko sem se vozil prek Hrvaške, sem bil kot kak svinjski trgovec. Avto je bil prepoln vsega – od mesa, stolov, preprog do kruha. Nekoč me je pri Osijeku ustavil policist in spraševal, zakaj vozim toliko kave. Pri preiskavi avtomobila mi je padel v blato kruh, ki mi ga je spekla mama. In takrat sem občutil nekaj takega kot Cankar – vse tisto, kar so ljubeče mesile in pripravljale mamine roke, mi pade v blato, neki bedak pa te maltretira zaradi kave.

**Ti je šlo na jok?**

Da. Zelo težko mi je bilo pri srcu. Uro in pol sem čakal neko policijsko komisijo, bil sem zelo razburjen. Ker so mi vzeli kavo, sem zahteval zapisnik o odvzemu. Potem sem jim pisal pismo, da jih bom tožil zvezni upravi, tako da so me čez čas poklicali in mi tri kile kave vrnilo. To je bilo v času, ko kave ni bilo nikjer, še v Sloveniji ne.



da pobegneš od stvarnosti, je, da še bolj poglobljeno delaš. V teh najtežjih trenutkih sem napisal dela, ki jih imam najraje.

**Inspiracija je v takih razmerah očitno močnejša, ustvarjalnost večja?**

Da. Samo s svojimi mislimi si in belim papirjem, nihče ti ničesar ne more narekovati. Čudno pa je, da v teh trenutkih pride do izlivov iz otroštva, ki so bili nekako konzervirani. Tako sem ustvaril simfonično pesnitev z osnutkom Vsi so venci veili (bejli), leto pred tem pa Zrejlo je žito. Torej pesmi, ki sem jih prinesel iz Prekmurja.

**V bistvu imaš srečo, da so tudi tvoje tri ženske**

## ŠUKLAR

## ŠUKLAR

**Slavko Šuklar se je rodil 1952., nižjo glasbeno šolo je končal v Soboti. V Novem Sadu je obiskoval srednjo in se vpisal na fakulteto za glasbeno umetnost v Beogradu. Iz kompozicije je diplomiral leta 1979. Podiplomski študij v razredu Srdjana Hofmana je končal prav tako v Beogradu, in sicer leta 1988. Zdaj je profesor na Akademiji umetnosti v Novem Sadu. Je avtor mnogih komornih in solističnih stvaritev, za katere je dobil več domačih in mednarodnih nagrad. Zadnje besede gotovo še ni rekel. Kljub koncertu za razdvojeno življenje, dvojnemu koncertu za razseljene duše: CONCERTO DOPPIO!**

rezajo mi ravnina, avstroogrška kultura, velika mešanica ljudi. Najlepši je vrt, kjer je največ različnih cvetic, in to v Vojvodini še vedno doživljam. Ko sedim s prijatelji, smo to Romuni, Hrvati, Madžari, Slovenci ... **Igraš harmoniko bolje od očeta?**

To je težko reči. Mislim, da oče igra tisto pravo harmoniko, zna napraviti razpoloženje. Sam v tej smeri nisem profesionalca, sem bolj daktilograf. **Dovolj dolgo si v Vojvodini, da nepristransko oceniš Prekmurce in jih primerjaš z Lalami?**

Prekmurci so fini ljudje. Siromaštvo, ravnina, motika, ki je stalno silila h kopanju, vse to je iz Prekmurca naredilo dob-



**Še »naj« vojvodinska pijača?**

Tipična je dudovača, žganje iz malin (ne pa malinovec). Zelo dobro je žganje iz kutin. Imajo pa še znana vina iz vršaških in fruškogorskih vinogradov.

Besedilo: Bojan Peček, fotografija: Jure Zauneker

Kdo zna noč temno razjasnit',





**KAROLINA  
KOLMANIČ**

# Vsak človek prinese nekaj s seboj na svet

**Pred nama leži nova knjiga Do zvezd in nazaj.**

To ni moja, tu sem semo ena od ...

Knjiga Do zvezd in nazaj je skrbno delo Berte Golob, ki je predstavila vrsto mladinskih književnikov. Gotovo bo knjiga popestrila in dopolnila slovenski jezik in ga približala našim mladostnikom. Vsak narod naj spoštuje tuje jezike, ljubi naj svojega. Slovenski je naš, drugega nimamo. In lep je tudi. Bomo vsi Slovenci pisali eseje? Po šolah se je zdaj udomil esej. Težko tistim, ki jih še prosti spis žuli.

**Prešernov dan!**

To je praznik nas, Slovencev. Res, da pesnik ni napisal Zdravljice za himno. Mi smo jo sprejeli in tako ovekovečili pesnika za vselej. Še v meni 8. februar obudi spomin. Takrat sem v Mariboru na proslavi prvič javno prebrala svojo črtico Sava šumi ... Kdaj že? Je res od tedaj minilo že 48 let. Čas, kam se Ti mudi? Hvaležno se nasmehnilo toplemu sončnemu žarku, kajti vse prehitro ugasne.

**Prvi korak ...**

Menim, da vsak človek prinese nekaj s seboj na svet. Začelo se je nekje v zelo zgodnjih letih. Mama je vedela zelo tekoče pripovedovati, in čeprav je bila to kombinacija madžarske slovenščine, smo jo otroci dobro razumeli. Za branje je moral biti čas in denar za mladinska lista Naš rod in Lučka, vsi smo ju brali. Veliko knjig smo si sposojali.

In potem se je nadaljevalo. Za prve poskuse pisanja me je navdušil prof. Jože Košar, ki je bil moj profesor slovenščine. Pozneje je šlo dokaj strmo. Prva novela v Naši ženi 1958. leta. Da, in od takrat sem pogosto pri Naši ženi. Precej črtic in novel ter prevodov je izšlo prav pri njih.

**... drugi, tretji ...**

Pisateljeva pot ima gotovo strmine in pečine, lahko pa je oblažinjena tudi z mehko trato. Kakor povsod, kadar se izpostaviš, moraš poznati vzpone in padce; odobravanje in zaničevanje. In ker s temi dejstvi računam, me pač kakršni koli očitki tako strašno ne pretresejo.

Pišem za človeka, ker je edino bitje, ki zna brati. Spremljam pač usode ljudi v dobrem in zlem. Ne predstavljam si, da se bo posameznik ravnal po mojih junakih, se poboljšal ali poslabšal. Ne, morda bo v svojih težkih trenutkih našel nekaj srčnosti in bo vstal, kakor vstanejo moji junaki. Poudarjam junaki, ker vem, da nismo vsi junaki in ne vsi pogumni.

Tudi ti imajo Ahilovo peto.

**Nemški zbornik v Göttingenu**

Da, to je zadnji septembrski. To so zanimiva mednarodna srečanja, vsako leto tretji teden v septembru. Poleg prazničnega skupnega nastopa v nedeljo obiskujemo še vrsto javnih inštitucij in vendar sem zopet najraje na šolah. Tu se mi le zdi, da je svet najbolj moj.

Spomladi potujem zopet v Würtzburg. Za menoj so lepa srečanja v Italiji, Švici, Avstriji, Madžarski in največ v Nemčiji. Ponekod je tudi še pravo salonsko branje. Tako mi je ostala v spominu Švica (Luzern), kjer sem brala na takem razkošnem večeru v domači hiši, čitalnica torej.

**Življenjska odločitev.**

Učiteljica sem postala nekako vzporedno s pisanjem. Če bi se še enkrat rodila, bi bila zopet samo to in nič drugega. Poučevati in prijateljevati z mladimi ljudmi je naporna, a hvaležna naloga. Rada sem imela ljudi in jih imam še danes. In kar počneš z ljubeznijo, ni težko. Ne samo učenci, tudi vrsta mladih kandidatov učiteljskih inštitucij je ure preživljala na šoli in v razredih. Ukvarjala sem se z učeniki in jih preizkušala v razredu. Veliko so mi pomagali kolegi v šolski zbornici in priznati moram, da smo bili harmoničen in prijeten kolektiv. Dve študentki sta se posvetili mojim knjigam in napisali izčrpnimi diplomski nalogi. Pedagoško delo je bilo gotovo vodilno v mojem življenju. Pisanje je prišlo na dan, ko je bila duša prepolna in se je morala izpeti.

**Radgončanka ali Prekmurka?**

Lepo vprašanje! Moja rojstna hiša je v Lomanošah, gospodarsko poslopje v Podgradu. Da, srečna sem, da sem imela rojstno hišo, veste, to je poseben čar. Zato sem rodila svoje sinove doma, da imata rojstno hišo. Smešno za današnje poglede in čas. In vendar mi te lepote doma in te sreče ne more vzeti nihče. Iz toplega otroštva črpaš moč za vse življenje. Zato mi je žal za slehernega otroka, ki mu to ni dano.

Torej poglavje o Radgoni. Tam živi še precej mojih ljudi, sošolcev in prijateljev. Ob naslednjem izidu knjige bi jo rada predstavila tudi med svojimi sovaščani in prijatelji. Sobočanka sem tudi! V Prekmurju živim od leta 1950. Pot učiteljevanja me je vodila vse od Kuzme

prek Gederovec – deset let – do Murske Sobotice. Menim, da si zaslužim domovinski list. Ker mi je usoda začrtala pot ob obeh bregovih Mure, sem Pomurka (brez tovarne).

**Ljubezen na prvi pogled?**

Lahko se zgodi. Vse je mogoče. Poznam tudi take. No, ljubezen je bogastvo. Kdor je ne pozna, je prikrajšan za najdragocenejše čustvo. In vendar prinaša tudi bolečino. To je splet skrivnosti, sreče in razočaranja. In namerno se ji nočem odreči. To ni prednost mladih, lahko je spremljevalka vsega življenja. Živi in živela bo, dokler bodo ljudje. Z veliko mero strpnosti jo lahko ohranimo in živimo z njo, da nam je lepše. Meni je človek na prvem mestu, ker vem, kako težko je živeti sam.

**Sreča, horoskop?**

V srečo, če verjamem?! Srečk ne kupujem. Torej pri sreči ne morem biti zraven. Sreča je sicer ženskega spola, ni pa rečeno, da ljubi ženske. Prednost je zdravje in notranji mir. Marterialne dobrine so le prehodne.

Horoskop. No, da, včasih ga že preberem. V časopisih je tako splošen, da si lahko vsak izbere, kar si želi. Astrologija je stara in zahtevna veda. Tej bi kazalo kaj verjeti, vendar menim, da je bolje, če živiš brez takih napovedi. Vse zlo ali dobro tako pride in se mu težko izognemo.



## Dosedanja dela (knjige) Karoline Kolmanič:

**Sonce ne išče samotne poti (povest, 1968)**

**Srečno, srebrna ptica (povest, 1972)**

**Marta (roman, 1975)**

**Sence na Belih listih (roman, 1980)**

**Sanje o zlatih gumbih (1983)**

**Leihen sie ihr Gesicht (1983)**

**Tvoja skaljena podoba (roman, 1986)**

**Sadovi ranih cvetov (roman, 1988)**

**Srebrno kolo (1990)**

**Klanec viničarke Ane (povest, 1992)**

**Vračam vam soproga (roman, 1993)**

**Pozno poletje (roman, 1994)**

**Izmed številnih prevodov iz nemščine v slovenščino (in obratno) ji je najbolj pri srcu knjiga avtorja Martina Allwooda Nosil sem smrt v svojem telesu, ki govori o človeku, zmagovalcu nad rakom. Izšla je maja lani pri Naši ženi. Tudi najzanimivejše odlomke Allwoodove soproge Enelie Pargamer Črno iz Kolumbije je objavila Naša žena.**

**Domači literati**

Zdaj se je domači krog literatov lepo razširil. Med znana imena so prišli novi, mladi in nadarjeni. Torej pogumno naprej. Prekmurje. Jeseni je bilo prvo veliko in uspešno srečanje.

**Pogovor**

je pomembna duševna razbremenitev. Kadar kipi v duši, se moraš iztresti. Vendar upoštevam stari preizkušeni rek: Zaupaj, a glej komu.

**Prijateljstvo**

je zame prijetno druženje z zaupljivimi ljudmi. Rada jih imam. Prijateljstvo ni veliko. So pa tisti, ki so pripravljani biti s teboj tudi v stiski, se pravi, prijatelj se joče in smeje s teboj. Meni so v težkih dneh resnično veliko pomagali. In to zelo cenim.

**Vreme**

Priznam, da nisem ravno odvisna od vremena. Res pa je, da je prijetneje, če lahko jutraj rečeš: »Dobro jutro, sonce!« in je ves dan svetlo obsijan. Romantično je tudi, ko snežinke tako nežno in tiho plešejo po zraku. Danes je pusto in mračno, upanje na lepše pa ostane. Če sije sonce, te lahko zvečer pozdravijo zvezde.

**Zelje, sanje**

Vrsta neizpolnjenih želja je poniknila v podzavest. Rožnate sanje o gradovih v oblakih so se že zdavnaj razblinile. Danes želim srečo še svojima sinovoma, njunima družinama in vnukom. Veste, pet vnukov imam, ki prinašajo v dom življenje!

**Vsakdan**

Oh, dan je tako napet. Včasih me tako razganja, da moram napisati, še kaj prebrati. Potem se oglasijo znanci in nekdanji učenci in še njihovi otroci. Problemi v šoli. Zopet malo pomagam. Da, in učence imam še vedno, in to pri Ljudski univerzi.

**Napaka**

Cim dlje živimo, toliko več tudi grešimo. Napako naredim tako, mimogrede. Zavedam se je in priznam. Sem tehtnica in sem zelo neodločna. Tehtam in tehtam. Nazadnje se celo nagne na napačno stran.

**Uganka**

Naša prihodnost je uganka. Bojim se, da si režemo vejo, na kateri sedimo. Pregloboki posegi v naravo in njene zakonitosti se nam lahko maščujejo. Zemljo bi morali ohraniti našim potomcem. Kako bo, lahko samo ugibamo.

**Politična funkcija?**

Saj se šalite. Sebe si namreč težko predstavljam, da bi ljudi prepričevala, obljubljala, navduševala za nekaj, o čemer še sama ne bi bila prepričana. Ali ne? To prepuščam sposobnejšim, ki se čutijo zreli za vodenje. No, če bi lahko vplivala na kaj koristnega, obljubljam, da ne bi bilo nikdar vojne. Le kje bi potem našli heroje?

**Najljubša pesem**

Ena od dragocenih, bi rekla. Prevedla sem jo iz avstrijske književnosti. Avtorica Helga Blaschke - Pal je prejela nagrado za evropsko liriko.

## PRVI SNEG ZAGRINJA MESTNI VRT

*Razkošni vrt novembrski pokril je sneg.*

*lahno razsut čez droban beli pesek.*

*In tam že pozabljene klopi ... čakajo.*

*Pod tanko plastjo zaščitne prevleke*

*ždijo dragoceni kipi, vaze in ... spomini.*

*Čez noč je vodomet zaledenel*

*in pod prosojno ploščo lesket zgubljenih*

*kovancev, lažno upanje iskalcev sreče.*

*Curek droban iz vodometu le prši ...*

*Kdo zbira ovene sledi*

*davno pozabljenih sončnih dni?*

*In zabrišejo se srečni trenutki leta ...*

*Boš našel na pomlad še te vrtno poti?*

**Sporočilo bralcem**

Menite, da smem kaj sporočiti. Vsak ima pač pravico živeti, kakor najbolje zna. Če že lahko kaj rečem, svetujem medsebojno razumevanje in strpnost. Morda manj gledanja krutih kriminalk, ki labilne osebnosti samo begajo. Kadar v družini zaškriplje, tiho zaprite vrata in odidite na kavico. Ko se vrnete, bo vihar že mimo. Upajmo. Otrokom je lahko lepo z enim roditeljem, lepše in varneje je z obema. Obljubljam pa, da bom še kaj napisala o ljudeh iz vsakdanjega življenja, kajti ko bo knjiga Pozno poletje pošla, bo morda pokukala kakšna Zgodnja pomlad. V predalu je kakih petdeset črtic in dve drami. Veliko, kajne?

**Hvala za prijetno kramljanje. Jožef Rituper**

**ki tare duhá !**

**France Prešeren slovenskemu kulturnemu prazniku**



**Podeželje ni več zimska pravljica in nikoli ni bilo. Pravljica se rodi vedno pozneje. Najprej je pripoved. Ne, še prej so podeželska zimska opravila!**

**»Na tem polenu je včeraj še ptiček prepeval!«**

**Zebeča, napeta, neprizanesljiva, opijanjena, enkrat prežrta, drugič spodbujena od stradanja in strahu. Sele ko imaš o njih pripoved, lahko upaš na tisto, kar pride za pripovedjo. Pravljica? No, vsaj tri zgodbe in nekaj fotografij.**

«Jagode divjega šipka, ki se rdečijo tam med snegom, so tiste iste jagode, ki so rastle po teh krajih pred petsto, pred tisoč, pred pet tisoč leti. Če je šipek toliko star. In pogledite brinovke tam po brinju! Ah, da, vi, ki brinju pravite *borojca*, bi brinovkam morda rekli *borojke*?»

Moški je bil srednje rasti, zrelih let in pametnega obraza. Polti malce zakajene, obrvi dvignjene z neko plemenito tragičnostjo, lasje gladki in sivi, ustrnice tanke. Kolobuk je imel sveže skrtačen, da se ni opazilo, kje ga prijema, ko si ga snema in natika. Golobji šal mu je štrlel visoko nad ovratnik dolgega tvidovega suknjiča.

Med zasneženimi borovci je mrzlo drsela tišina.

«Vidite brinovke?» me je vprašal. Nekoč očitno mehka brada je kazala grudavost, ki jo v človekovo naličje riše čas.

Od brinovega grma do grma so poletavale ptice, da se je sneg vsipal, kot bi mlinar razkazoval moko in bi jo visoko spuščal z žlice. Bile so nekoliko manjše od grlic, toda veliko elegantnejše, po glavi in vratu pepelnato sive, po hrbtu kostanjevo rjave, po grlu rdečerumenkaste.

«O, brinovke!» sem rekel.

«Da, brinovke, *Turdus pilaris*.» Mehak, skoraj sanjav glas. V tem mrazu. «To so tiste iste brinovke, ki so letale tukaj pred sto tridesetimi leti.»

«Gospod, oprostite, kolikor vem, te ptice ne žive tako dolgo. Nobene ne žive tako dolgo. In tudi tisti šipkov grm ni toliko star.»

«Posamezne ptice ne žive, toda ptice niso posamezniki. Ptice so vrsta, ne, ptice so jata.»

Kdo je že to rekel?

«Gospod, ste morda to prebrali pri Borgesu?»

Kam je izginil? Po poti navzdol ali navzgor ni mogel tako hitro oditi; če bi skočil na to ali ono stran, v gozd, bi se v snegu videle sledi! Poleg tega pa, človek v teh letih ni več tako poskočen ...

Mogoče je bil Borges sam! Toda kaj bi iskal po teh naših gričih?

Prej bi se bilo mogoče nadejati Avgusta Pavla, no, njegovega duha. Ko gre za ptice, Borges ima tu seveda popolnoma prav, ptice so večno iste. Je kaj takega povsem mogoče?

Če so ptice večno iste, je večno isto tudi njihovo obnašanje, potem je

**»Poznam ga, kako ga ne bi, kdo pa njega ne**

**pozna,« je dejal odranski žganjar Kavaš.**

**Gospodarsko poslopje ima predeljeno,**

**podaljšano in povezano**

**kakor pariški**

**Pompidoujev**

**center.**

Med dvema kotloma, vzglavje na sever, toplota na križu

## Gluh kotel in dremež v žganjarni

V žganjarni je pet kotlov, kuha se lahko v katerem koli, vsi imajo poribana bakrena dna, nič prismojenine ni vžgane vanje. Pod zahodno steno je luknja, skozi katero izteka trop. Ležišče je na vzhodni steni, lepo med dvema kotloma, eden za gretje glave, drugi za gretje nog; vzglavje je v skladu z radistezijskim načelom in izkustvom dobrega spanja na severu.

«Pred leti je Kociprov Jožek tukaj žgal. Imel je surova drva in curek se je zadrževal nekje znotraj, kot kadar se bojiš poscati. Rekel sem mu, Jožek, na tem lesu je včeraj še ptiček sedel! On pa meni, da je kotel gluh!» Hudomušni žganjar Ivan Kavaš pripoveduje o najstarejšem kontrabasistu na svetu. Nasmešek rahel, spoštovanje do Jožeka očitno.

Svobodna žganjekuha, v katero se ni vtikal nití komunizem!

Jugoslovanski nikoli, ruski se je skušal in povzročil prenekatere eksplozije v moskovskih kuhinjah.

Panonski zimski čas ne bi prenesel prohibicije. Če bi katera oblast v treh krajih skušala prepovedati žganjekuho, bi se zganile dremotne čudi. Prišlo bi do upora. V žganjarni je v času represivnega režima bival presežek socialistične svobode nad kapitalistično: svobode do destilacije, do pridobivanja bistvenega.

Soboška Panonija je kljub temu propadla. Mogoče so po nesrečnem spletu okoliščin uporabljali predober baker pa kotli niso dovolj hitro pregorevali?

Najbolj bistvenemu od bistvenega se pravi *ficko* ali *čemerika*. Posinjeli barvi *ficka* je primešan gornji plamen pekla. «Uporabljajo ga za dezinfekcijo,» piše Vilko Novak v knjigi *Ljudska prehrana v Prekmurju*. To je prvo žganje drugega žganja. Po prvi destilaciji se dobi *plaviš*, po drugem, po *prežiganju*, začne teči žganje: žganje nad žganji je torej *ficko*.

Ležišče v žganjarni je izvor najbolj blodnjavih sanj. Zrak nad njim in vse cunje na njem so zasičene z alkoholnimi hlapi, iz bakrene cevi drobno curlja, na polenih pod kotlom cvrči cvrček ... *Tropinščica*, *slivoica*, *črešnjava*, *gruškovnica* ... so imena bistvenega.

Zabeležka:

Ležišče v žganjarni je potrebno začeti obravnavati kot psihoanalitski kavč. Bolj za jungovske kot za freudovske seanse: na njih se sanjajo vzvalovane pravljice, zato zgodba iz žganjarne sodi med zgodbe, ki opisujejo pretekla zimska opravila, čeprav opravilo ni preteklo.



Vrane in srake so se lovile v zanke iz konjske žime, ki so jih navezali na koruzne storže, brinovke največ na lim



večno isto tudi opazovanje njihovega obnašanja ...

Pavel je pred več kot petdesetimi leti objavil razpravo o lovu na brinovke, ki so jim rekli tudi *smrečni drozdi*. Med obema vojnama so jih lovili še v Števanovcih in nekaterih sosednjih vaseh v Porabju. Kajpada največ v zimskem času, ko so sem priletele v jatah.

Pred tem so jih lovili tudi drugod. Priimek Ftičar je srečati povsod. Vilko Novak piše v knjigi *Ljudska prehrana v Prekmurju*, da so lovci, «ki se stalno bavi s tem poslom», rekli *fličar*. Ftičar pa pride od *fličar*, to je jasno.

«Njihova divjačina, ki dobi zaradi zaužitih brinovitih jagod prijeten, nekoliko začinjen grenak priokus, je zelo iskana ... Brinovke povsod radi jedo, v velikih mestih jih na veliko prodajajo,» piše veliki biolog Brehm.

Dandanašnji noben opisovalec ptic ne bi mogel zapisati takih stavkov, ne da bi dodal, kako je tak lov seveda iztrebljivalen, in da ptica že je ali pa vsak čas bo na seznamu ogroženih vrst.

Brinje je bilo seveda že zdavnaj prazno in gozd je z nestrpnostjo požrl zadnje klice jate. «Šak-šak,» je zvenelo glasno, «terr-terr» pa trdo. Ptice so odletele v sadovnjake.

Nekdaj so pozimi pri nas ptice na veliko lovili. Stavek ima pomen etnografskega povzetka in velja kot opis preteklega dejstva.

Na desko so namazali pličji *lim*, ki so ga pripravili iz drevesne smole ali iz jagod bele oziroma rumene omele, tudi ohmelje imenovane. Zraven so natresli semenja in zrnja, strnadi, sinice, škrianci in druge ptice pa so

priletele na limanice. Odlepili so jih z *lima* in jih pripravili za jed. Danes se na *lim* lovijo miši in ni videti lepo. Za hrano pa sploh niso.

Srakam in vranam so nastavljali koruzne storže, na katere so privezali zanke iz konjske žime.

Potem so v zaspanem in sanjavem zimskem dnevu čemeli na toplem ob oknu in pazili, kdaj bo zaplahutalo in zakrokalo ter zaščeketal.

Dlje kot zauživanje mesa vran in srak se je uživalo njihova jajca, kakopak ne pozimi.

Po onem neobičajnem srečanju na gričih sem se vozil tudi po ravnini in skorajda ni bilo sadovjaka, ki ga ne bi obletavale brinovke – če so v njem rastle visokorasle jablane oziroma drugo visoko sadno drevje. V tem ne vidim nič drugega, kakor samo še en dokaz za to, da so ptice resnično vedno iste. Te nove sorte jablan niso njihovo drevje, takega pred stoletji ni bilo, zato na tem čudnem rastju ne boste videli ptice!

Brinovke so največ lovili na *lim*. Avgust Pavel opisuje, da so brezove vejice namočili v *lim* in jih potem navezali na drevo, običajno na gaber, ki so ga izklestili tako, da je imela krošnja 28 vej, toliko jih je morala ostati. Blizu tega grotesknega drevesa so v kletki postavili samca brinjevke, ki so mu rekli *zvač*. Vrh drevesa so obesili nagačeno brinjevko, *mrtvaka*.

Zakaj je moralo biti 28 vej?

*Zvač* spodaj je bil navadno ujet prejšnjo sezono. Imeli so ga zaprtega v kletki na temnem in vlažnem mestu vse do pozne jeseni. Zmedli so mu občutek za parjenje, tako da so mu poskubli perje in ga naredili za nečednega. Nekaj tednov pred priletom brinjevke so ga postavili na svetlo in ga začeli dobro krmiti. Pticiu je zaplala kri po žilah in drobno srcece si je zaželelo ljubezni. Začel je vaditi paritveni klic in do takrat, ko so jate brinjevke priletele, mu je šlo že kar dobro.

Svoje neminljive ptičje brate in sestre, kot bi rekel Borges, je *zvač* zvalil na limanice. In tako so našim prednikom tekli zimski dnevi. Ob ptičjih pečenkah? Redkokdaj.

«Plen so nataknil na brezove šibe in ga odnesli k trgovcu, prek katerega so drozdi prišli na gosposko mizo.» Tako piše Istvan Sandor v razpravi Avgust Pavel in madžarska etnografija.

Iz istega vira je tudi naslednja pesem, spretno prevedena, tega, kdo je prevajal, prijazen Jože Vugrinec ni pripisal:

«Ptičarji s pastmi hitijo,  
gor na drevje jih pripno:  
na piščalke žvrgolijo,  
skriti v kočah čakajo.

Tu so drozgi, kosi, srake;  
vrišč perjavke zaženo,  
se prilepil rep je vsake ...  
Čuk je šel na limanco.»

Zabeležka:

Naj bo zapisano še tole, kar sicer nima zveze z ljudskim lovom na ptice.

V zalivu ob desnem bregu štiristo metrov gorvodno od mostu Bistrica-Razkrižje so okrog novega leta plavali štirje labodi, dva večja bela in dva majša siva; videl sem jih pridrseli iz mlečne megle, kljune so v nekakem ljubezenskem loku pogrezali v vodo in vztrajali tako – kot bi vztrajali v ljubzenski spojitvi.

Po električnih drogovi ob cestah so v času visokega snega posedale rusoglave uječe, predvsem kanje, ornitologi pa so bili posebej pozorni na lunje, ki jih v tej sezoni preštevajo; namršene in vzvišene so čakale na smrt ptic pod avtomobili.



# Posnetek za zgodbo o neki prašičji smrti



Börkle na svinjski glavi

»Kajpada da smo delali, oboje, eno in drugo, samo da ne vem, če najdemo pravo slamico. Za burkile pa vem, k Rousovim bom moral.«

Potem smo lezli po kupu slamnatih bal pod uto in iskali. Neka kokoš je splahutala čisto gor pod streho na požarni tram in od presenečenja ni mogla ustaviti glave, predstavljala jo je kot kosec kosni kamen ob kosi. Klip, klap, klip, klap. Brez učinka, kajti levo oko je videlo isto kot desno: za nečim stikajo!

Stikali smo za navadnim koščkom nezmečkane slamice. Nismo ga našli.

Za tram so bile zatakne kvatre in kokoš jih je v zbežanosti posrala.

»Kombajn vse seseklja.«

»Veš, kaj, saj včasih smo to delali tudi s *pumpo*.«

»Že, a bi bilo s slamico na fotografiji lepše videti.«

»Takole naredimo, napihnemo s *pumpo* in potem vtaknemo slamico samo za fotografijo!«

Tako smo potem tudi naredili. Svinjski mehur smo napihovali, ker so včasih na kolinah delali takisto!

Potem so ga posušili in imeli bodisi za mošnjiček za tobak bodisi za pokrivanje vložene sadja ali zelenjave. Eh, časi so tako daleč za nami, da je bolj razumljivo, če rečemo, da so ga uporabljali namesto celofana!

Samo če bi kdo delal *vugaš*, bi moral za opno še vedno uporabiti posušen svinjski mehur kakor nekdanj. Ne spomnite se več, kaj naj bi to bilo? Tisti glasbeni instrument, narejen iz lončene posode, zgo-

raj je čez odprtino napet posušen svinjski mehur, vanj pa je vtaknjen gladek kos suhega koruzinja ali sirkov loček, po katerem drsiš z vlažnimi prsti, da se globoko oglašča.

Od Rousovih je Stevek prinesel burkle. Takšne, kakor so jih rabili za koline, s komaj kak meter dolgim ročajem. Za krušno peč bi bile prekratke.

Na Tratnjekovem dvorišču je bilo zvedavo in mirno. Med latami drvavnice se je pretikala mačka, ker je slutila bližino kolin. Ali pa je preprosto poznala Viragovega Števeka, ki mesari okrog po sosesčini.

Malo da ga daje v križu. »Vedno si na mrazu, celo zimo, iz dneva v dan.«

Lesena jagnedova korita so bila oprana prislonsjena na podstenju. Med mesarjevim orodjem na mizi je bila *pükša*, za nadevanje krvavic in klobas. Nekdanj so to delali, prav daleč nazaj, s kravjim rogom.

Burkle je obakraj *čokine* glave tiščal k tlom gospodarjev vnuk, močan fant, ki pa ga ni zagrabil direndaj klavske orgije in jo je, ob prvem sunku boreče se živali, popihal.

Ne dovolj daleč, kam za ogel, da bi se skrtil. Poklical sem ga in mu pritisnil orodje v roke, vsaj za toliko, da je Jure pritisnil na sprožilno fotoaparata. Za zgodbo o neki prašičji smrti.

»Ko vržejo prašiča na tla, mu pritisnejo gobec s kuhinjskimi burklami ob tla,« poroča Vilko Novak v omenjeni knjigi.

Cenjeni profesor tudi piše, da je v metanju *pena*, panja ali *čoka* v hlev, iz katerega so zvlekli prašiča, »analogična magija«. Naj bo naslednje leto prašič debel kot letos in še bolj – po analogiji s panjem.

Nemara pa je v tem samo del pojasnila! Oziroma se s tem pojasnjuje samo druga stopnja postopka? Prva stopnja je za zapolnitev praznine v hlevu! In praz-

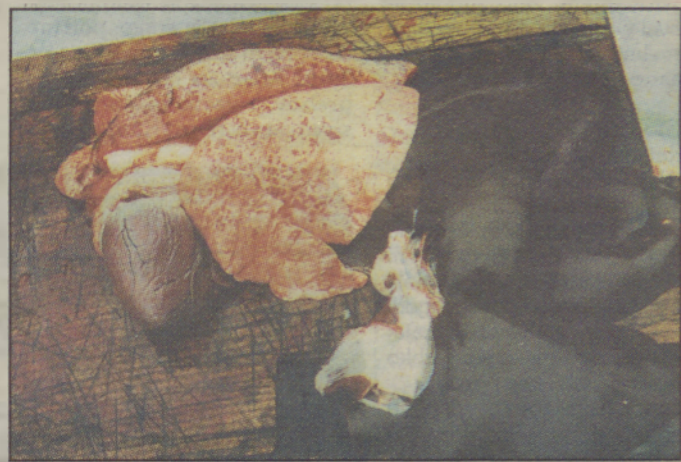


Svinjski mehur so napihnili, posušili in ga uporabljali za vrečke za tobak in namesto celofana. Za *vugaš* je neobhoden še danes.

nine v gospodinjnem srcu! Kolikokrat sta se skoraj staknili obe glavi, tista, ki je prinašala hrano, in tista, ki je bila v hlevu. Ne nastane iz stika glav vedno prijateljstvo, intimno prijateljstvo? Stopite bližje in prisluhnite. »Ja, ja, pucika, pridna, jej, jej!«

Pa še nekaj je, kar govori o bližini med obema bitjema, človeškim in svinjskim. Izraža se v prepovedi uživanja svinjskega mesa pri Judih in Arabcih. Zato, razlagajo, ker je med mesom ljudi in svinj sorodnost v okusu, ki lahko zapelje k vnovičnemu kanibalizmu.

Danes morda ne več. Nekoč pa. Ješ in ješ svinjsko, v tvojih okušalnih brbončicah pa je še shranjen spomin na meso človeške vrste. Ljudožerstvo je bila navada, na kateri je zrasla zahodna civilizacija. Poglej-



Pajšlin je skupno južnosrednjevropsko ime avstrijskega izvora za svinjska pljuča, jetra in srce.

te v Ilijado, tam piše črno na belem. Preden pa se je zapisalo, se je pripovedovalo in pripovedovalo, in če bi ne bilo res, bi se izpustilo.

Ješ torej in ješ svinjsko meso, nakar se spozabiš in po prvi vojni med plemeni pospraviš kos mesa padlega

sovražnika. Pa je zopet enkrat konec nekega dobromamernega civilizacijskega poskusa, da bi se odvadili žreti pripadnike svoje vrste. Degeneracija.

Vsake koline, ki jim ne sledi ponovni zdrs v kanibalizem, so potemtakem velika zmaga vzdržnosti nad degeneriranostjo.

Pena v hlev pri Tratnjekovih niso vrgli, Števek ni dal česna na nož, da *čoka* ne bi prehudo cvilila, niso ji porezali seskov in jih vrgli v hlev, da bi, spet po »analogični magiji«, bilo naslednje leto v hlevu toliko prascev.

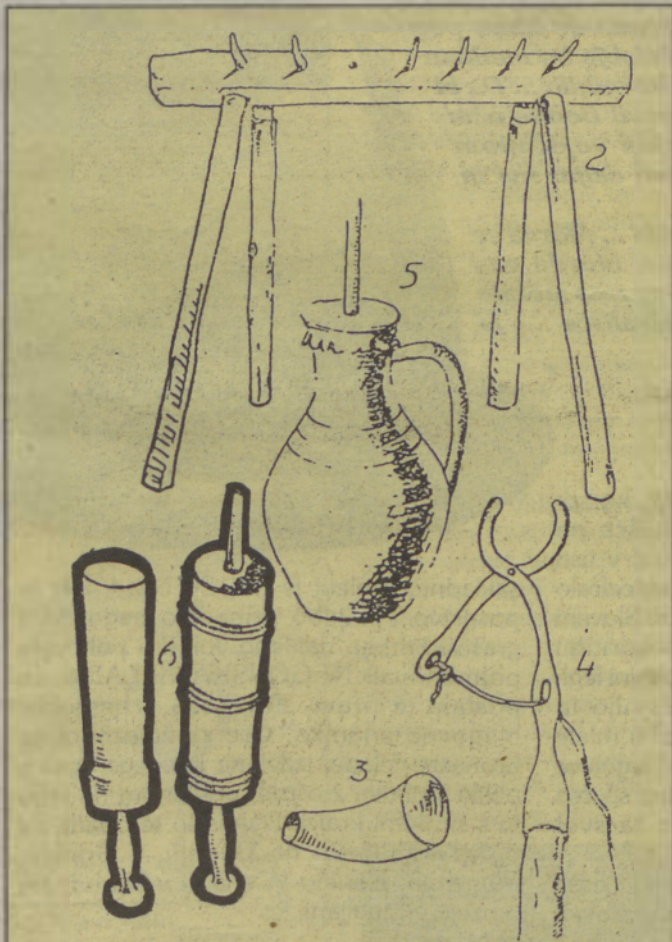
Še ena zabeležka:

Otrokom, ki morajo pisati z veseljem obremenjene spise o kolinah, bi morali povedati, da je to v resnici žalosten dogodek. Kako naj bo veselo, če ostaja v naših prsih praznina, kljub polnim želodcem.

ŠTEFAN SMEJ  
fotografijE:  
JURE ZAUNEKER



V nečem je socialistična svoboda presegala kapitalistično: žganjekuha ni bila prepovedana, pot do »bistvenega«, ki se pridobiva z destilacijo, je ostala prosta tudi v času enoumja.



Sl. 2. Grahljice za chešanje prašiča. Sl. 3. Rožič za nadevanje krvavic. Sl. 4. Kleščice, s katerimi vlečejo prašiča iz zvijačka. Sl. 5. Vugaš (vugač). Sl. 6. »Pükša« za polnjenje klobas in krvavic.

Iz knjige V. Novaka, Ljudska prehrana v Prekmurju





# Binkoštniki (ni)so sekta

**Sekte razcvetajo. Od svojih pripadnikov pričakujejo veliko, največ, tudi življenja. Binkoštniki pričakujejo in doživljajo posebne potrditve svoje vernosti. So torej sekta?**

»Vsak se mora ponovno roditi, je rekel Nikodem Jezusu. In Nikodem ni razumel, vprašal je, ali naj grem vdruge v telo svoje matere?»

Gospod Jože Kržanko iz Fokovec je duhovni vodja binkoštnih cerkve. Po poklicu mizar, še vedno gladkih črnih las, brez sivine, ki delavnico počasi prepušča sinovoma Tihomirju in Darku.

Kaj je to, ponovno rojstvo? Tihomir: »To je krst v Sv. duhu, ne krst v vodu.«

O teologiji največ govorita najstarejši sin Tihomir in oče. Mati Olga pripoveduje o svojih spiritualnih doživetjih in o doživetjih sinov. Darko je molčec, kdaj pa kaj stopi po kako knjigo. Najmlajšega sina Jožeka ni doma, v Ljubljani študira pravo. Družina ga pogosto omenja, s spoštovanjem, zelo zgodaj je doživel gosloalijo. Pred kratkim je imel na fakulteti odmeven seminar o pravici in siromaštvu.

## Gosloalija

Kaj je to gosloalija?

»Naš Jožek se je učil nemščino in angleščino. Ob tem doživetju pa je molil v italijanščini oziroma španščini. Neki naš človek, ki ni nič posebej hodil v šolo, je molil v francoščini. To se človeku zgodi med skupno molitvijo in traja, dokler živi s čistim srcem. Lahko se izgubi in lahko se ponovi.«

Gospa Kržankova dandanes o teh rečeh pripoveduje mirno in samozavestno. »Včasih, za prejšnje vladavine, si tega nismo tako upali, čeprav nismo tajili. Pozneje vam bom povedala, kaj sem jaz doživela.«

»Te radosti človek ne more niti izpovedati,« pravi gospod Kržanko. Lažje kot v književni slovenščini mu je razlagati v prekmurščini, v teološkem jeziku

Števana Kuzmiča. »Človek, šteri se zvođe, doživi odpuščanje grehov.«

Vendar pa mora to, ko v sebi odkrije nekega drugega človeka, nekoga, ki govori v tujem jeziku, tega »zvórvanoga« človeka zmesiti?

»Saj, za to tudi gre, da postaneš drug človek,« se nasmehne gospod Kržanko.

Tihomir dvigne črne obrvi in rahlo potegne glavo med ramena. Razlaga gorečno, s komaj kako kretljivo rok.

»Ne. Nikakor. Božji duh pomaga moliti našemu duhu. Tega človek ne dobi, dokler ni opran v Kristusovi krvi.«

Oče Kržanko ima najraje, če vpraševalcu odgovarja sveto pismo samo. »Nate, tole si preberite.« Pogled za očali je nekoliko ironičen. Kaj bi govorili po svoje, če govori sveto pismo.

»Peter njim je erkao: povrne sze i okrszti sze vasz vszaki vu lme Jezus Krisztusa na odpuščanje grehov, i vzemete dar Duha szvetoga,« berem iz Kuzmičevega

Novega zakona, ponatisnjenege v Beogradu leta 1928.

Tihomir je doživel gosloalijo v različnih jezikih, nenadoma je začel moliti v hebrejščini in arabščini. Darko je molil v angleščini.

## Krst v vodi

Sedimo v njihovi majhni cerkvi na fokovskem hribu, v nekoliko večji stavbi brez zvonika, na fasadi je velik križ, nič drugega na zunanosti ne spominja na bogoslužni prostor. »Do druge vojne je bilo to židovsko, tukaj je

bila gostilna in trgovina.«

Na koncih klopi so bogoslužne knjige. Oltarni prostor je nekoliko dvignjen, na sredi je nekak govorniški pult, majhna mizica, na levi so cimbale, že četrte, ki jih je gospodar izdelal sam, sam tudi igra nanje; na desni so ob nekaj stolih tamburaška brenkala.

Ko pride čas, ko kdo iz njihove cerkvene skupnosti doživi »povrnjenje«, odstranijo plošči pod



Kržankovi v svoji cerkvi: Darko, mati Olga, Tihomir, oče Jože; sin Jožek študira v Ljubljani

oltarno mizico. Spodaj je majhen bazenček z modrimi stenami. Krščenec se za improviziranim zastorom odene v belo prteno haljo in krstitelj ga celega potopi v vodo. Krstijo se vedno samo odrasli ljudje. Čeprav je krst dokaz vere, tako pred ljudmi kot pred Bogom, ga vendarle razumejo kot nekaj zunanjega. Pomemben je krst v Sv. duhu.

Zgodba gospe Olge, ki je bila prva iz družine krščena v sv. duhu, še kot mladenka:

»Na Veščici smo imeli v zimskem času molitvene shode. Tistega večera sem doma rekla, mama, odpusti mi vse, grem na molitve. Vsak je molil sam zase, molila sem potih, naenkrat pa je prišla nadme neka posebna sila, kot če bi skozme šla elektrika. Moje telo je vztrepetalo! Doživela sem radost, ki se je ne da opisati. Začela sem slaviti gospoda v nemškem jeziku, neka gospa, ki je govorila nemško, je to prevajala, molila sem za svoje starše ...

Veste, to mora biti globoka molitev, ne kot tista »oče naš, šteri si v nebesaj ... pokrivač dož zemi, pazi, ka se ne popariš, ... priđi k nam tvoje ...«

Kdor ne doživi, ne razume.

## Satanova moč

Čeprav so znamenja jasna »Satanovo delovanje je čedalje močnejše. Samo poglejte, koliko je kriminala, umorov je več, kakor jih je bilo kadarkoli,« pravi gospod Kržanko.

In Bog je ob človeku, ki ima svobodno voljo, proti njegovemu delovanju celo nemočen! »Niti Bog ne more,« Tihomir je tokrat dvignil prst, »iz božnoga človeka narediti dobrega, če se on sam ne da.«

Binkoštniki so majhna cerkev, toda globokoverna cerkev. V očeh rimskokatoliških teologov niso sekta, prav nasprotno, za ekumenske med njimi so celo vir nove evangelizacije.

STEFAN SMEJ

fotografije: J. Zauneker in binkoštna cerkev Fokovci



Resnični in nakazani krst

## Binkoštniki ali pentekostalci

Ime: od binkošti. Po stari zavezi praznik, ki so ga Judje obhajali petdeseti dan po veliki noči, zato pentekostes. Po novi zavezi je Jezusovo skupino učencev na binkošti obšel Sv. duh in jim dal čudežne moči, med drugim pridiganje v vseh jezikih.

Nastanek novega binkoštnega gibanja: v ZDA, baptistični pridigar R.G. Spurling. Odnosi med binkoštniki in baptisti, ki poudarjajo »zakrament« krsta so posebej tesni.

Začetki v Sloveniji: Veščica pri Soboti. Zakonca Banfi sta se 1933. vrnila iz Amerike, kjer sta bila

člana binkoštnih cerkve. Začela sta misijonariti, sestajali so se v Novakovi hiši. Nekateri dotedanji evangeličani so kmalu prišli do binkoštnega doživetja. Med vojno so bile binkoštni skupnosti prepovedane.

Danes: binkoštni cerkve so avtonomne. V Fokovcih, Ženavljah, Nuskovi, Vadarcih, Soboti, Veščici, Mariboru, Ljubljani, Voličini, Velenju, Kopru, na Bledu. V Soboti je sedež sinode, superintendent je Karel Oucek.

Lani so skupaj z baptisti organizirali evangelizacijski prenos nastopa Billa Grahama v soboškem kinu.

»Čelade zakopljite ponoči, skrivaj ... Najprimernejši kraj je tam gori blizu tistega košatega hrasta ... Dobro si oglejte značilnosti tistega drevesa. Ostači vam mora za vedno v spominu ... Ko se bomo vračali skozi te kraje, bomo ta vojaška pokrivala še kako pot-rebovali ... Hladno in vroče obdobje bo medtem za nami ... Mnogo dni in noči bo minilo ... Da bi se nas le čimveč vrnilo ... Bogovi! Bodite nam naklonjeni!« je govoril svojim vojščakom bradati in pokončni knez v tisti daljni sivi in skrivnostni preteklosti.

»Čelade naj pokoplje desetnija ... Morda se boste nekoč po nje vrnili vsi, morda vas polovica, mogoče manj ... In prav zato morate vsi ohraniti v spominu to skrivališče ...« je nadaljeval vodja.

## NEGOJEVO SELO

Bilo je to pred davnimi stoletji, ko so ljudstva pogosto menjavala ognjišča po Panoniji. In strela je udarila nekoč v tisti mogočni hrast, da ga je razklalo, razcefralo in da ga je čas uklonil. Tu so se znašli Slovenci iz bližnjega Negojevega Sela z okornimi sekirami. Posekali so drevje na prosojni legi, požgali hlodovino, prekopalji zemljo in posejali žito. Ženske so z žrmljami mlele zrnje, pekile in kuhale za lačna usta Negojeve plemenske skupnosti. In zadovoljni so želi žito tukaj vsako drugo leto in ta svet poimenovali Ženjaki.

Tisti vojščaki se niso nikoli vrnili. Tudi naši ne bi več skrivališča, saj sta narava in človek razobličila tamkajšnji svet.

## NAJDBA V ŽENJAKU

Pisalo se je leto 1811, ko je neki kmet v Ženjaku v Slovenskih goricah s plugom izoral železodobne bronaste čelade. V



zakladnici stoletij je bilo 26 čelad. Ker je posestvo z najdbo pripadalo negovskim graščakom, so najdeno vojaško pokrivalo poimenovali NEGOVSKA ČELADA. In postala je prava slovenska arheološka blagovna znamka. Gre za železodobne bronaste čelade, izdelane iz enega kosa v obliki klobuka z ostrim grebenom na vrhu in s širokimi krajci. Danes so te čelade na ogled v muzejih na Dunaju, v Gradcu, Münchnu, Berlinu in ena je v Narodnem muzeju v Ljubljani.

## 400 ČELAD TEGA TIPA

V Evropi je bilo najdenih 400 čelad tega tipa, in to v »etrusčanski« Italiji v Osrednjih in Vzhodnih Alpah s središčem v Sloveniji. Vsaka teh pokrajini je izoblikovala svoj tip

# NEGOVSKA ČELADA – SLOVENSKA ARHEOLOŠKA BLAGOVNA ZNAMKA

čelade. Vse kaže, da je bila nekoč statusni simbol vodilnega halštatskega sloja. Skupaj je bilo doslej v Sloveniji najdenih 43 primerkov.

Negovska depojska najdba je posebej znamenita zaradi napisov, ki zbujajo veliko pozornost strokovnjakov. Gre za različne razlage in časovne opredelitve. Narejeni so v različnih tehnikah in pisavah. Gre za posebno različico venetske pisave, znane tudi s čelade v Vač in z napisov z Idrije pri Bači. Še težje določljiv je jezik. Eden je domnevno retijski, drugi keltski, tretji pa naj bi bil germanski. To pa je zaenkrat le bolj domneva.

Morda se bo kdaj našel kdo, ki bo znal uporabiti NEGOVSKO ČELADO v turistične namene? Morda bo komu uspelo dobiti nazaj kak primerek z Dunaja, Gradca ...? In čelada bo lahko pomemben zgodovinski razstavni predmet nekoč obnovljene negovske graščine ... Kako hitro beži čas! Čelade v Ženjaku so bile najdene pred 185 leti.

FRANČEK ŠTEFANEC



Bojovnik z negovsko čelado, najden v Idriji pri Bači, iz 4. stoletja pred našim štetjem in ga hranijo na Dunaju.



# LE BOG JE BIL Z NAMI V

# RUSKI ZIMI

**Pred 53 leti je nekaj sto prekmurskih fantov izgubilo življenje ob Donu – Trije preživeli pričajo o peklu**

Podonavske domobranske čete zmagovito napredujejo na vzhodni fronti ... Madžarske čete pripomogle k zmagoslavju ob Donu ... Taki in podobni naslovi so poleti 1942 naznanjali zmagoviti pohod nemško-madžarsko-italijanske koalicije na Rusijo. Jeseni istega leta, ko so časopisi že bolj skopo objavljali novice s fronte, so prihajale žalne brzojavke: Umrli je junaške smrti pri Timu, Kostenkinu, Urivu. Izginil je v bitki v Korotojakiju. Umrli je vojaški bolnici v kraju Starij Oskol, Kijevu ali v Varšavi ... Po 12. januarju leta 1943 niti vojaških dopisnic ni bilo več. Več kot 200 tisoč madžarskih vojakov, med njimi skoraj tisoč Prekmurcev in Medžimurcev, je v kruti ruski zimi bilo svoj smrtni boj.

To se je zgodilo pred pol stoletja, a še danes vsaka prekmurska vas objokuje svoje mladce, ki so se borili in umirali tisoč kilometrov stran na tuji zemlji. Kako se je sploh začelo, zakaj se je madžarsko državno vodstvo podredilo nemškimi zahtevam? To in še veliko vprašanj je do današnjega dneva ostalo brez odgovora. Nekateri zgodovinarji se izgovarjajo na izgube Werhmachta leta 1941, zato so svoje zavetnike prisilili v boj. Bolj verjetno je bilo, da je madžarsko vodstvo poleg anektiranih pokrajin računalo še na nekatera obljubljena ozemlja ter nemški in italijanski armadi ob bok postavilo še svojo.

Konec aprila in v začetku maja 1942. leta se je na tisoče svojcev poslavljalo na kolodvorih v Nagykanizsi, Zalae-gerszegu in Čakovcu od svojih fantov, ki so sveto verjeli besedam ministrskega predsednika Miklosa Kallaya: »V septembru bo že vsak vojak doma!«

Naši fantje so služili v 9. lahki diviziji iz Nagykanizse, ki je štela nad 13 tisoč mož, pot jih je pa vodila od Čakovca in Nagykanizse prek Komarona, Ersekujvara, Galante, Trencsena, Zsolne, prelaza Jablonka, Katowic, Kielca, Radoma, Deblina, Lukowa, Bresta, Minska, Smolenska, Gomela, Brjanska, Orela v predmestje Kurska, kamor so prispeli 20. maja in se takoj neposredno podredili 2. nemški armadi. Nemci so od tod začeli pohod v Voronež v eni smeri ter na območje med Donom in Oskolom, kjer naj bi uničili glavnino ruske vojske. Uspešna bitka za Tim sredi poletja in druge zmage so nemško-madžarsko koalicijo pripeljale do Dona. Vzpostavili so fronto na 300-kilometrski črti in do jeseni zavzeli vse pomembnejše položaje ob reki, kjer so se zakopali v zemljo in slabo oboroženi, utrujeni, izmozgani, razočarani domobrani (*honvedij*) čakali na svojo zlo usodo.

Za božič in novo leto so dobili, kot je razvidno iz domobranskih dnevnikov, rum, ocvrtega piščanca in cigarete. Tudi vreme je bilo ugodno, toda okrog 7. januarja so se nad madžarsko-nemškimi ostrogom že nabirali zlovešči oblaki. Pritisnila je prava ruska

zima, živo srebro je kazalo minus 40 stopinj Celzija, snega je bilo že nad pol metra, ko se je 11. januarja začelo: sovjetska Rdeča armada je udarila, naslednjega dne so pri Urivu prestopili Don ...

Začela se je ena najbolj krutih bitk v moderni zgodovini človeštva, ki jo je preživel le vsak peti madžarski domobran. Dolga leta so le v zimskih večerih, daleč od ovaduhov oblasti, redki preživeli pripovedovali, kako so zrlí smrti v oči tam daleč na tuji zemlji – ob Donu.

## KO TI MORDA RANE REŠIJO ŽIVLJENJE

Ko sem že mislila, da mi je izpričal vse, kar je dolga leta šepetaje pripovedoval le svojcem, je vstal in se čez nekaj minut vrnil z drobnim zvezčičem:

»To je moj dnevnik z fronte. Tam sem zapisoval vse, kar se je dogajalo. Ni vrhunsko delo, le pričevanje in mi smo ga ohranili.«

Še drugi dnevnik s fronte, prvega mi je izročil Istvan Vida iz Petišovec. Le kaj mi lahko pokaže še treji preživeli Ferenc Hack iz Dobrovnika?

4. maj 1942 je prvi datum v dnevniku. Jozsef Fordan iz Pinc je ob 11. uri s kolodvora v Nagykanizsi po ustaljeni poti s svojimi bojnimi tovariši odšel v širo Rusijo, v deželo, o kateri nikoli ni slišal nič lepega. Odhajal je kot osvoboditelj, verjetno so šli s tako goreč-



**Jozsef Fordan**

nostjo srednjeveški križarji osvobajati Sveto deželo. Toda že takoj po prihodu v Orel doživi več bombnih napadov, vendar je še vedno navdušen in zapisuje domobranske pesmi.

Po vsej poti ga zlovešče spremljajo letala. Bisterega kmečkega sina iz Pinc opazijo predpostavljene in ga usposobijo za vezista. Sredi poletja se vojska pomika proti Timu. Jozsef Fordan sodeluje v bitki, zapisi v dnevniku so realnejši. Utrudljivi pohodi, dolgi tudi po 50 kilometrov na dan, nenehni bombni napadi so kruta realnost in tako so 10. julija 1942 končno prispeli k Donu, vendar ni počitka, takoj se zakopljejo v zemljo, utrjujejo strelske rove, gradijo bunkerje in vsako pismo od doma je dobrodošlo, če bolj pa paketi.

Juliju je sledil avgust, ko je našega domobrana zadela granata in štabni zdravnik ga je napotil v Starij Nikolajskij, od tam pa Sinije Lipjago in po dveh tednih je že ponovno pri svojih vezistih. Kot se daljšajo ruske noči, se zapiski v dnevniku vedno bolj krčijo. 30. septembra Rusi napadejo opazovalnico in Jozsefa Fordana ranijo, že drugi v treh mesecih.

»V vsakem zlu je nekaj dobrega, čeprav so mi prestrelili roko in nogo. Hvaležen sem tistemu neznanemu Rusu, bog ve, kako bi končal, če bi ostal do januarja, morda me več ne bi bilo kot toliko mojih bojnih tovarišev, ki počivajo v nezaznamovanih grobovih nekje ob Donu ...«

## PRSTI NA OLTARJU DOMOVINE

»Če mi bo še usojenega nekaj časa, bom opisal svojo rusko Kalvarijo, zapisal bom vse, česar nisem utegnil zabeležiti v svoj dnevnik ...« je dejal Istvan Vida, ko je po več kot treh urah končal svojo odisejajo od Dona do Debrecena, kjer je po enem mesecu v tamkajšnji bolnici sezul levi vojaški škorenj, desnega pa je v strupenem ruskem mrazu zgubil že tam nekje v Dolgie Budi skupaj s prsti.

»Še 27. januarja smo branili svoje položaje in šele pozneje smo zvedeli, da je Rdeča armada že pred šestnajstimi dnevi prešla Don in okrog nas sklepala svoj smrtonosni objem. Bil sem strelc v oklepniški enoti na prvem topu v naši bateriji in med umikom smo

ves čas vlačili s seboj vse orožje, le občasno smo odvrgli nekaj municije. Pri minus 40 stopinjah Celzija in v visokem snegu smo le počasi napredovali. V Stari Nikolajski smo se spopadli z rusko vojsko in se zaradi sovražnikove premoči razbežali. Tri dni sem brez postanka hodil za drugimi. Ne vem, kdo nas je vodil, verjetno nagon za preživetjem. Brez hrane, lačen, prezebel sem naletel na dva Nemca, ki sta mi odvzela še pištolo pa tudi v hišo ne nista pustila: »Raus, raus ungarische Schwein ...« sta me suvala na dvorišče. Vsak je bil sam sredi množice, nihče ni skrbel za drugega, naključna



**Istvan Vida**

tovariša sta korakala skupaj le tako dolgo, dokler eden ni obnemogel. Po hišah smo prosili hrano, toda odgovor je vedno bil: »Njet hleba, njet kartoški, ničevno njet ...«

Nekega dne se mi je pridružil napol zblazneli narednik, lačen in prezebel. Umazana sva sledila drug drugemu, in ko sva

prispela do neke hiše, so bile v njej same ženske in negoden fantič. V hiški sva stikala za hrano, našel sem pol skodelice mleka in hitro spil, in ko je moj tovariš videl, da za njega ni ostalo nič, se je usedel sredi kuhinje, iz torbe potegnil sliko svoje žene in otrok ter začel na glas ihteti. Ženske so ga nekaj časa gledale, ena od babušek se je obrnila, odšla v drugi prostor in prinesla celo skledo kuhinjskega krompirja pa še kruh povrh. Po jedi ljudje postanejo bolj domači, z mojo slovenščino sem si mnogo pomagal in tako sem iz fanta izvel, da je blizu vazi mišja luknja skozi ruski obrošč, skozi katero bežijo nemški vojaki. Vendar kljub obljubam in denarju fant ni hotel z mano in ni mi preostalo drugega, kot sem vanj nameril puško. Saj ne bi streljal, ampak uspel sem ga prestrašiti in pokazal nama je pot. Sam ne vem, kako sem prišel do kraja Stari Oskol, kjer smo skupaj z Nemci prebijali ruski obrošč tako, da so nas nagnali v ogenj, naši zavezniki pa so od strani streljali. Na tisoče in tisoče ljudi je obležalo, nekateri so umrli takoj, drugi so zmrzili. Tam sem nazadnje govoril s svojim sovaščanom ...«

Skozi ruske zasnežene širjave je trideset dni iskal pot proti domu. Zdrav razum mu je govoril, da mora hoditi vedno proti zahodu in 200 kilometrov od Dona je neke noči srečal mladega fanta z okolice Dunaja, ki je služil v nemški vojski. Vzel ga je na voz in odpeljal do prve postojanke in ga tam prisilil, da je sezul desni škorenj.

»Namesto stopala sem zrl v brezoblično gmoto in njihov zdravnik mi je za silo oskrbel rano in venomer ponavljal, da moram v bolnico. Toda kje je? Na stenskem zemljevidu mi je pokazal na neko naselje, rekoč, da so to Dolgie Bude in da sta tam »čukorna fabrika in špital«. Pozneje sem zvedel, da je do tja kakih 12 kilometrov, računam sem, da na eni nogi pridem v enem dnevu, toda po nekaj kilometrih so me dohitele neke sani in v eni uri sem bil že tam. Nemški zdravnik me ni hotel pregledati, in ko sem plezal na nemški tovornjak, so me trije vlekli dol, toda hotel sem živeti, po takšnem peklu sem imel to pravico ...«

Res. Istvan Vida je 24. februarja še zrl v rusko nebo, potem pa sta v cerkvi, kjer so že tri dni čakali na odhod, s tovarišem zgrabila nezavestnega vojaka in ga odnesla v reševalno vozilo ter še sama smuknila vanj. Tako je prišel na vlak proti Kijevu, od tam pa v Debrecen, kamor je prispel 26. februarja brez enega prsta na desni in brez palca na levi nogi ...

## VSI PEKLI FERENCA HACKA

Tretji od veteranov Dona je na oltarju domovine v ruski zimi žrtvoval le en palec in mnogo mnogo sobojevnikov, ki jih je kot član sanitetnega



**Ferenc Hack kot honved v bolnici na Dunaju**

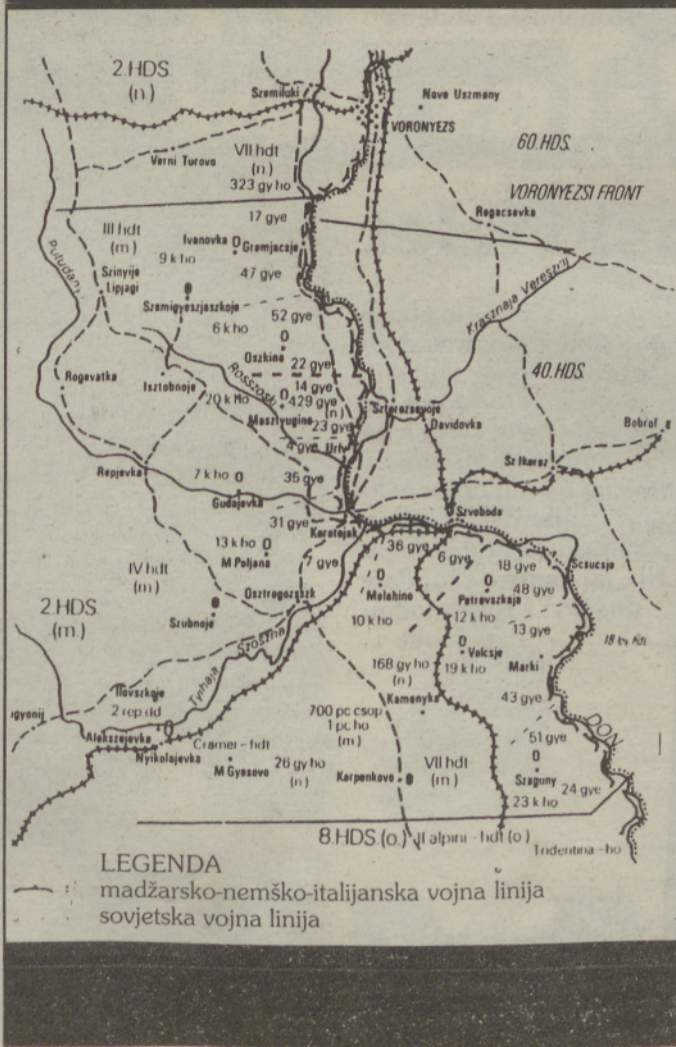
osebja vse poletje mrtve nosil z bojišč.

»Pekel se je začel pri Kursku in nas je spremljal vse do Dona. Ko je 12. januarja sovjetska Rdeča armada na dveh mestih prestopila reko in začela raztezati obrošč, so nas iz Voronjoža premestili v središče bitke. Poveljnik me je z dvema tovarišema zgodaj zjutraj poslal v poljsko kuhinjo po hrano, toda ko smo prispeli, smo našli le umikajočo se vojsko in razrušena skladišča. Naprej v bazo, proti Donu ni bilo poti in noč in dan smo se umikali. Nekateri so obnemogli obseleli v snegu in tam zmrzili, drugi pa so korakali dalje. Nog nisem več čutil, v silnem mrazu je vsa hrana, kar smo jo imeli s sabo, postala trda kot kamen, toda po nekaj dneh sem našel zdravnika, bolnico in končno nekaj tople hrane. Naslednje jutro nas je sovražnik že dohitel in zašel obstreljevati bolnišnico. Moji sotrpini so v naglici brezglavo, skoraj nagi zapuščali zgradbo, jaz pa sem si lepo zavil nogo, se najedel in šel ven. Nedaleč od zgradbe sem zagledal avtomobil in še z enim tovarišem sva splezala na prikolico, toda neki zastavnik naju je z orožjem hotel spraviti z njega. To je bila zadnja priložnost in začel sem kričati: Ti svinja umazana! Ali si ti Madžar, orožje si dvignil na ranjenega soborca ... in brez besed je sedel v avto ter me odpeljal, vendar ne daleč, kajti nebo je bilo polno letal, ki so nas obstreljevala z mitraljezi, trosila bombe. Na stotine in stotine ljudi je umrlo na ozki poti. Bomniki pa so prihajali in znova in znova napadali. En sam krik, obupen krik si slišal, med katerega sta se pomešala smrtna groza in trzanje konj. Gosti sneg je kmalu pokril tiste, ki bi jim morda v malo bolj normalnih okoliščinah lahko pomagali. Iz dneva v dan isti opek, isti krvni davek ...«

Morda je njegov nemško zvoneči priimek pomagal Ferencu Hacku iz Dobrovnika, da je še isto leto za kratek čas prišel na obisk, kajti s pomočjo nemškega vojaškega zdravnika je prispel na odredišni vlak ter prek Litve, Poljske in Nemčije prišel v vojaško bolnico v Pečuj, toda ni mu bilo usojeno, da bi bil še istega leta na Jakobovem proščanju v svoji vasi, kajti čakal ga je še drugi pekli – ujetništvo.

ELLA PIVAR

## Stanje na fronti ob Donu 11. januarja 1943. leta, ko so sovjeti začeli preboj.





# Kdo se boji

## COCO CHANEL?

»Nasprotje luksuza ni revščina, temveč lagodnost!«  
Coco, 1936



Tisti, ki v svetu mode hočejo kaj veljati. 25 let po smrti in 84 let po ustanovitvi njenega imperija ostaja Coco Chanel s svojimi kreacijami še vedno »IN«. Od leta 1983 vodi pariško hišo Chanel »cesar Karl« Lagerfeld. Najuspešnejša svetovna kreatorka je znana tudi po svojih izrekih. Leta 1936 je spregovorila o lepoti: »Pri štiridesetih mora ženska izbirati med svojim obrazom in svojo zadnjico. Narava vam daje obraz, ki ga imate pri dvajsetih. Življenje oblikuje obraz, ki ga imate pri tridesetih; toda obraz, ki ga imate pri petdesetih, si morate zaslužiti sami.« K prepoznavnim klasičnim kostimom iz tvida s črno obrobo, prešitimi torbami, zlatimi verižicami ... sodi nedvomno tudi njen parfüm No. 5. Dišava, ki prikuje poglede na žensko, ki z njo omamlja.

## BILL GATES

Najbogatejši človek na svetu



### Kdo?

Saj veste, tisti, ki je med drugim izumil Windows '95. »Nisem človek, ki bi počival na svojih lovorikah,« pravi in si gradi računalniško trdnjavo – prebivališče za borih 30 milijonov ameriških dolarjev. V šestih paviljonih bo predvidoma petinštirideset prostorov, dvanajst kopalnic in tri kuhinje. V projektu, ki bo predvidoma končan konec leta 1996, mu želimo, da bo računalniško vodena hiša delovala bolje kot slovenska različica Windowsov '95.

## Boris, Barbara in Noah – v puščavo na družinski izlet



Če bodo stvari potekale tako, kot si jih je teniški kralj zamislil, bo to leto še enkrat postal oče in se morda poslovil od tenisa. Morda, če mu bo uspelo ugnati v kozji rog Samprasa in Agassija. No, ja, glede na to, da v puščavi sonce močno pripeka ...

Na konjskem hrbtu se Boris ne počuti najbolj varno – brez strahu, pomočniki so v bližini.

Pa naj še kdo reče, da se nemški politiki ne znajo smejeti. Upamo samo, da nemški orjak – Kohl ne zbija šal na račun slovenske zunanje politike.



26.  
5.  
1996

! si boste lahko v bližnjem Münchnu ogledali Stingov koncert. »Dobri človek rock and rolla« kraljuje v Lake House blizu Londona. Rezidenca je nekoč pripadala violinistu in dirigentu Yehudi Menuhinu. Zaradi zavzemanja za odpravo socialnih problemov ga označujejo za pridigarja. Svoje songe komponira kar v viseči mreži. Morda manjka slovenskim pevskim zvezdnikom prav to – (viseča) mreža.

Želite biti »IN«?

Preprosto. Ogledujte se za zvezdami.

Drage dame in gospodje, če si barvate lase, ste že na pol poti do kraljice (kralja) noči. Na LINDI EVANGELISTI lahko vidite zadnji pariški modni krik – kvadratne pramene. Iz temnega narastka poganjajo svetli prameni, v sredini medeno, na konicah pa svetlo plavo.



Želite biti bolj nekonvencionalno nagajivi? Za vas: MEG RYAN v mokrem stilu. Nasvet: uporabite liter losjona. Nazaj počesane pramene pa premažite z nemastnim želejem.

Če radi tekate z navijalkami na glavi, je za vas »Basic Instinct Look«, to je »glamour-look« štiridesetih, kot ga vidite na SHARON STONE. Spredaj so lasje naviti na srednje, zadaj na majhne navijalke. Na čelu jih uredite s krtačo, druge razmršite s prsti.

Pa veliko veselih ur pred ogledalom!



# ITALIJANSKA KRIŽANKA

NAVODILO: V križanko nesimetrično razporedite 24 črnih polj. Številka v oklepaju za opisi pojmov vam pove, koliko črnih polj je v tisti vrstici ali stolpcu.

	A	B	C	Č	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													

**VODORAVNO:**

1. mladi slovenski smučarski skakalec (0)
2. streljanje z lokom (0)
3. brazilski pisatelj (Jorge, Pastirji noči) – čreda, krdelo – avt. oznaka Ancone (2)
4. mesto ob Adiži v severni Italiji – moška postava pri molitvi (2)
5. enaka samoglasnika – radijski novinar Kanoni – prebivalke Irske (4)
6. mobilnost – začetnici imena in priimka franc. pisatelja Radigueta (1)
7. rod komarjev – odprtina v steni (1)
8. sovražnica železa – začetnici imena in priimka košarkarja Zdovca – podoba (5)
9. začetnici imena in priimka glasbenika Uršiča – vrsta kompozicijskega postopka (1)
10. sodobniki Keltov – nekdanji poljski konjenik (4)
11. okrajšava za tolar – kraljeva hči (1)
12. arktični sesalec – gospodarska zveza v jugovzhodni Aziji (1)
13. začetnici imena in priimka bosanskega pisatelja Andriča – dolenska reka – fiziološka, prekla (2)

**NAVPIČNO:**

- A) pripadniki plave garde (0)
- B) Shakespearova drama (0)
- C) mitološki letalec – udav – Mednarodna zveza za telekomunikacije (3)
- C) testis – začetnici imena in priimka amer. slikarja Feiningerja – površinska mera – začetnici imena in priimka pesnika Krakarja (3)
- D) sončni sistem – sladka in gosta žgana pijača (1)
- E) začetnici imena in priimka hrv. košarkarja Tabaka – kraj v Srbiji z znanim samostanom – ribonukleinska kislina (2)
- F) namizno pregrinjalo – neresnična, izmišljena govorica – vzdevek Goethejeve matere (2)
- G) finski arhitekt Saarinen – središče vrtenja – Aulec, tok (4)
- H) ena od projekcij – pridelovalec olja (2)
- I) španska trava, uporabna za pletivo – Gorbačovova soproga (1)
- J) konec polotoka – kratica na nogometni klub – nageljnova žbica (2)
- K) hrvaški politik (Evgen, 1825-1871) – kraljevič iz Mahabharate (1)
- L) antični Beotijec – zgornja okončina – ruska balerina Pavlova (3)

Avtor: Štefan Hajdinjak

## PENOVA NOVOLETNA NAGRADNA KRIŽANKA

Reševanje je bilo očitno dobrodošlo za premagovanje prazničnega dolgočasje in bistrenje »utrujenih« možganov. Več kot 400 reševalcev se je odločilo preizkusiti se v sreči in pod strogo kontrolo Penove komisije je žreb med reševalce takole razdelil nagrade:

5. nagrada: **Zlatko Dovidija**, Šulinci 67, Gornji Petrovci – gost v eni od februarjskih jutranjih oddaj na Murskem valu.
4. nagrada: **Matjaž Cerovšek**, Bogojina 159c, Bogojina – brezplačno fotografiranje z uredniki Pena (o datumu bo obveščen).
3. nagrada: **Majda Kohek**, Trg Ljudske pravice 13, Lendava – brezplačna povratna avtobusna vozovnica na

progi M. Sobota–Ljubljana z gotovino za nakup 6 belih brizgancev v Penbasadi v Ljubljani (datum po dogovoru).

2. nagrada: **Vasilija Lovrenčec**, Ulica 9. maja 19, Ljutomer – pet vstopnic za savno v Moravskih Toplicah (prejme po pošti).

1. nagrada: **Marija Prelec**, Razlagova 26, Murska Sobota – potovanje z Vestnikovim vlakom za dve osebi (potrdilo z vozovnicama prejme konec maja po pošti).

### REŠITEV GESLA

**Murska Sobota  
Feri Lainšček  
Nogomet  
Miško Kranjec**

Vsem nagrajencem obilo užitka!



*Polaganje kart o prizadevanjih za postavitev fontane v Murski Soboti vas je očitno vznemirilo. Napovedujem, da predlog za postavitev fontane dejansko vsebuje tudi večina predlogov, ki prihajajo na natečaj o ureditvi mestnega jedra. Fontana torej zanesljivo bo in bo postavljena na pravo mesto.*

# Papilot Lemur

## polaga karte samo za

Nekateri ste me vprašali, čemu sem pri iskanju presežnega energijskega jedra zaobšel SPOMENIK ZMAGE, kot že obstoječe znamenje. Očitno ste bili vsaj nekateri mnenja, da vam pomeni več, kot so o tem spregovorile karte. Ozrmo se torej tokrat tudi v te prostore.

### SPOMENIK KOT SIMBOL ZMAGE

Objekt je bil zgrajen v znamenju mečev, ki so povezani z vodo. Z ozirom na kupe, ki jih je šest in govorijo o žeji in potešitvi, lahko rečemo, da objekt simbolizira presežek nekih želja. V tem smislu je objekt zagotovo piramida euforičnih. Izbira njegove lokacije se nam razkrije v povezavi z osmimi meči, ki so v polaganjih o Murski Soboti – kot zagotovo že veste – najpogostejša karta.



Ali poenostavljeno rečeno: v času postavitve so le redki razmišljali, kako bo objekt zrasel z mestom. Predvideno in pričakovano je bilo torej obratno – da bo mesto zrastle z objektom. V principu in s stališča tistega, ki želi posedovati energijsko jedro, ni to seveda nič slabega in tudi ne nepričakovanega.

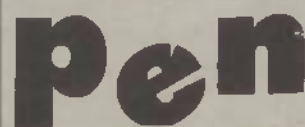
### SPOMENIK KOT BAROMETER STRASTI

Zgoraj predstavljeno razmerje je v preteklem času vsekakor učinkovalo v skladu z voljo gradbenikov. O tem pričajo kupe in dinarji. Kombinacija pa je bolj naklonjena čustvom kot materialnim pridobitvam. Središčna karta v celotni kombinaciji, ki je za povrh še edini položeni veliki arkan, pa je smrt. Tukaj jo seveda tukaj razumemo izključno kot napoved spremembe ali preнове v mišljenju. Vodi pa nas v prvi vrsti znova do mečev, ki jih je tokrat deset in, samo navidez paradoksalno, znova do kupe. Vzpostavi se torej svojevrsna spirala, ki zanesljivo napoveduje, da bo objekt preživel ambivalenco in ostal na sedanji lokaciji.

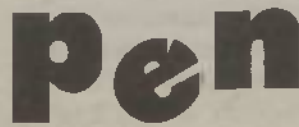
Ali z drugimi besedami: SPOMENIK ZMAGE je ta hip predvsem strelvod, ki nevtralizira tako mnenja za in proti. Zanesljive moči izčiščevanja sicer vsekakor nima več. Za ene je slavalok, za druge sramotilni steber. Njegova energijska vrednost je v tem nasprotju skorajda popolnoma nevtralizirana. Življenje v mestu bo torej teklo po svoje, ne glede na navzočnost ali odsotnost tega objekta. To pa je kajpada tudi tisto, zaradi česar spomenik ne zadostuje in so se meščani pa tudi arhitekti oprijeli zamisli o fontani.

### SPOMENIK KOT SPODBUJEVALEC ŽELJA

V potrditev zgoraj navedenega morda ni nepomembno pripomniti: trg ob spomeniku je priljubljena točka za zbiranje mestnih homoseksualcev. Falusna oblika spomenika je v svojem bistvu seveda želela veličati in razglašati tudi plodilno moč. Medsebojni moški spolni odnos pa seveda nujno živi v popolni odsotnosti ploda. Simbolika kart in simbolnika nekega realnega dejstva se torej vsaj tokrat vznemirljivo in zgovorno prepletata – in kdo torej še lahko dvomi o prihodnosti, ki nam je tukaj vsaj za trenutek odškrnila vrata?



Pen je, kratko rečeno, Vestnikova mesečna priloga in ima tudi sicer zvezo z naravnim mesečnim ciklusom. Ustanovljen je bil, da bi, v skladu z imenom in asociacijami, učinkoval kot časopisni pen (tvalo) in penetrantnež (prodiralac) ter bil poln fotografij, kakor se za tabloid spodobi. Izdaja ga Podjetje za informiranje, katerega direktorica je Irma Benko, odgovorni urednik matičnega časopisa je Janko Votek, uredniki Pena so Bojan Peček, Jože Rituper (Abraham) in Štefan Smej. Oblikuje ga Andre Gontler, za fotografije skrbita Nataša Juhnov in Jure Zauneker, lektoriza Nevenka Emri. Računalniško ga oblikuje Robert J. Kovač. Za Pen ni posebne naročnine!





## DARILO ZALJUBLJENCEM

Če jaz imel bi ...

Če jaz imel bi park, poln tis zelenih,  
da vanj bi pred neurjem srečo skrival,  
košati park, ki v senco bi zakrival  
zelen blodnjak po stezah zamračenih,

če vaše gaje imel bi, plahi ptički,  
in ribnike z labodi in stezice  
zarasle, kjer si svetijo kresnice,  
in sončne travnike, vi drobni črički.

vem, koga skrtil pod veje bi zelene,  
vem, s kom nabiral s trave posrebrene  
bi bisere, ki noč z dlani jih siplje,

s kom dihal bi omamni vonj ob rekah,  
s kom spal v popoldanskem žaru na posekah –  
in to veš tudi ti, zvijačno bitje.

Ch. Baudelaire



# DEJA

RAZOČARALA ROCKERJE

Tudi Deja?



Ni dolgo od tega, kar smo pisali, da je Deja zaprisežena rockerica in da si v glasbi ne pusti vsiljevati modnih muh. Vse to se je sedaj pokazalo kot zguljena fraza, saj so vsem rockerjem zadnjič na Karaokah pokala ušesa in srca, ko so slišali predelave Dejinega rocka v tehno razbijanju.

# EVROSONG '96

Finalisti so izbrani in vrstni red je določen. Slovenski avtorji, solisti in skupine so na natečaj poslali 60 skladb, med katerimi je posebna komisija izbrala 11 finalistov in določila tudi rezervo.

Na izboru, ki bo v prostorih Televizije Slovenija 10. februarja ob 20.05 s prenosom na prvem programu TVS, se bodo pomerili naslednji izvajalci:



Skupina Panda.

Pop design (Volk samotar)  
Panda (Sama proti vsem)  
Regina (Dan najlepših sanj)  
Marta Zore (Pojdi z njo)  
Roberto (Nisi, nisva)  
Don Juan (Ena, dva, tri)  
Alenka Vidrih in Miha Vardjan (Moja sreča, to si ti)  
Irena Vrčkovnik (Naj mesec ugasne)  
Ansambel Janeza Novaka (Kako ti je ime)  
Vili Resnik (Nekdo, ki zmore vse)  
Irena Vidic (To je bil le dotik)  
Kot rezerva pa so Faraoni.

Kaj se bo zares dogajalo, bomo videli 10. februarja, sedaj pa lahko le ugibamo. In ker je festival splet določenih okoliščin, lahko zmagovalca kar predvidimo. Če seštejemo popularnost, da je zmagala na festivalu MMS in da je pri ZKP RTV Slovenija pred kratkim izdala kaseto, bo letošnja zmagovalka Marta Zore. Pa se pustimo presenetiti.

# KRATKO IN

Zvezda je ugasnila za pevca skupine Zvezde Andreja Gumilarja. Ravno ko se mu je začela odpirati njegova glasbena kariera, ko je prišel z gostovanjem v Ameriki in ko je pridno nadaljeval delo v studiu, se je njegova življenjska pot končala. Hitro in nepričakovano, kot je to vedno pri kapi, čeprav jih je imel Andrej le nekaj čez 30 let.

Bicikl je nov hit, ki je preplaval Slovenijo. Zanj so odgovorni Leteči potepuhi, skupina glasbenikov, ki pomagajo in sodelujejo z Adijem Smolarjem. Njihov videospot lahko vidite v oddaji Roka rocka. Drugače pa je na tržišču tudi že njihova kaseto, ki je v stilu blues-rocka z ljubljanskim slangom. Tisti, ki močvirniškega narečja na marajo, si bodo morali zato zatisniti ušesa.

Dadi – DAZ – Dadi in Marjana Deržaj. Najprej je Dadi pel sam (priredbo Vedno), potem se je odločil za duet z Zvonetom Hranjcem, se poimenoval v DAZ in spesnil pesem Če me ljubiš. Sedaj pa se Dadi pripravlja na veliko presenečenje, in sicer v duetu z Marjano Deržaj. Drinkersi so na promociji svoje plošče svojim gostom in novinarjem postregli z golažem, ki ga je skuhal kitarist Robert Likar, ter domačim dvakrat pečenim žganjem. Potem pa so jih dotolkli s svojo glasbo in jakostjo, ki je presegala norme zdravega poslušanja.

Jan Plestenjak je zadnje pesem, za katero je že posnel tudi videospot, posvetil svojemu očetu, ki je umrl. Njegov oče je bil dolga leta pilot pri JAT-u in ni živel skupaj z Janovo mamo Doro. Janova pesem pravi: Oče, pogrešal te bom!

Lahko jim pišete na naslov:  
4 Fun fan club, Roman Jug, Kokaljeva 6, 61230 Domžale  
Monroe band fan club, Roman Zor, Zoisova 8, 64000 Kranj

# JEDRNATO

# NOVI ČASI O STARIH



Čas je zlato in tudi spomin na dobre stare čase se nam zdi kot zaklad, ki ti ga ne more nihče vzeti. Tega mnenja so tudi legendarni Faraoni, ki so svoj najnovejši izdelek poimenovali Ne bom pozabil na stare čase. Skratka, pred nami so nove pesmi, ki bodo našle svoja ušesa tudi pri poslušalcih, ki doslej niso ravno noreli za njimi.

Stare čase so Faraoni začrtali na novo, kar se sliši že po zvoku. Zelo karakterističen je postal glas 'novega' pevca Slavka Ivančiča. Da so se fantje zares potrudili, kot le malo glasbenikov pri nas, priča tudi dejstvo, da so vse pesmi na kaseti avtorsko delo Enca, Ferdija in Piera.

Očitno so si fantje v današnji poplavi vsemogočih prevodov tujih pesmi izbrali težjo pot do poslušalcev, torej z avtorskim delom in igranjem v živo, kar pa postaja pri nas vedno bolj redko. Kljub marljivosti in legendarnosti pa se tudi pri Faraonih kaže, da so slovenski glasbeniki v krizi, saj si drugače ne moremo razlagati dejstva, da so Faraoni kljub svoji popularnosti izdali pri ZKP RTV Slovenija le kaseto in da so ploščo morali izdati kar v samozaložbi. Žalostno, kajne?

Pred kratkim je izdala ploščo z naslovom Rime, sedaj pa se je podala v Gu gu.

# DAMJANA IN GU GU

Pa ne v ansambel, ampak v čisto druge vode, in sicer v gostinske. Gu gu se imenuje lokal v Kamniku, ki ga vodi s Čarlijem Novakom. Čeprav lokalček obratuje šele nekaj mesecev, je obema že prirasel k srcu. Predvsem Damjani so zelo všeč tudi Kamničani in pravi, da bi se najraje preselila kar tja. Ker sta oba s Čarlijem tudi po duši glasbenika, bodo v Gu guju tudi nastopi glasbenikov. In da je stvar še pestrejša, Damjana vedno kaj zapoje kar ob »šanku«.

Kako rada je v stiku z ljudmi in mediji, pa priča tudi njen jutranji program na Kanalu A, kjer vsakič zelo lepo in predvsem osebno predstavi slovenske glasbenike. Zaradi časovne stiske, ki je nastala zaradi Gu guja, pa je žal morala opustiti šolo petja za malčke, ki jo je vodila v Celju. Vse načrte ima spravljene, in če bo le lahko, se bo šole spet lotila.

Kot kaže, je sedaj napočil prav njen čas. Posnela je torej ploščo in takoj zatem še videospot pesmi Solze, ki je v hipu postala uspešnica. Sedaj načrtuje že snemanje drugega spota, postala je lastnica lokala, uspešna tv-voditeljica. Da bo pravljica končana, ji manjka samo še mož. Fanta že ima, njen mož pa bo postal prihodnje leto. To sta s Čarlijem sklenila takoj, ko sta se vzljubila. Obljubila sta si, da če se bosta imela po 7 letih še vedno rada, se bosta poročila na gradu Snežnik. Rada se imata še vedno in 7 leto bo naslednje.





# IZ ŽIVLJENJA penMURSKA AMBASADE VIII

Ljubljana,  
10. 1. 1996,

**PENREUTER:** Vaši zvesti poročevalci iz Ambasade smo z vami tudi v tem novem letu. Strahovi pred informacijsko blokado, ki so jo poskušali uvesti nekateri tukajšnji vrhovniki, so se izkazali za neupravičene, tako da je življenje v Ambasadi steklo povsem v skladu z vsakdanjimi kulturnimi vzorci njenih članov. Njihovi neomajni volji za potrjevanjem lastne družabnosti in želji po oblikovanju naše javne podobe v očeh tukajšnjih meščanov smo seveda pritegnili tudi kronisti. Tako boste, dragi bralci in simpatizerji, lahko tudi v tem težkem in nepredvidljivem letu sledili vzponom in padcem vaših rojakov, ki vztrajajo pri utiranju novih penmurskih poti v mračni svet prestolnice. Od vztrajnosti in predanosti skupni stvari te peščice zanesenjakov pa bo predvsem odvisen tudi naš prihodnji obstoj. Seveda, če bomo še v prihodnje želeli prebivati na tej čudoviti zemlji ob Muri, ki je rezervirana za naše pridne in dobrosrčne ljudi, ki ne poznajo nizkih udarcev, zamer in licemerstva. Ja, tudi zato morajo nekateri daleč od doma, v ta tuji in blede svet za kruhom in pravico. Tukaj jim izrekamo vse spoštovanje.

Vsem nam je znano, da za vsakdanjo toplo zemljico niso dovolj le pridne in zgarane roke, ki od svita do trdne noči rijejo črno zemljo in z upanjem stiskajo poležano klasje, temveč sta za naš kruh vsakdanji potrebni tudi lepa beseda in bistra pamet.

Beseda. Ta, ki je meso postala. V naših nevednih očeh tudi kruh in tudi vino. Beseda, ki zaleže in prepriča. Tudi tiste, ki ne vedo, kaj je pravi kruh resnice. Tudi o tem pripovedujejo naši ljudje. Daleč od domačih njiv se borijo za to, da bi tistemu, ki se v temno brazdo sklanja, nekoč posijalo lepše sonce. Za učinkovito umetno gnojilo gre pa za modre trge evropskih tržnic, kjer bomo nekoč gotovo imeli svoje stojnice. Naš umni kmet bo zjutraj skidal hlev, pomolzel dragoceno drobnico in se v



udobnem volkswagnu zapeljal do dišečih paviljonov evropskih tržnic.

Tam bo ponosno pokazal svoje neoporečno, nizkokalorično in vitaminizirano mleko, rumena jajca in odlomil mimooidočemu skandinavcu kos belega kruha. Domov se bo vrnil s košaro italijanskega paradiznika in z vrečo španskih rib, ki jih bo pripravil v angleški ponvi in

zalil z burgundcem. To je svet, ki ga pomagajo ustvariti tudi naši ljudje, ki tvorno zagovarjajo naš oddaljeni in robati kmečki glas v vesoljnih vrhovih prestolnice.

Mi, člani Ambasade, se bomo trudili, da bo glas o njihovih dobrih delih segel tudi do vaših src.

Vilmoš Panonski  
Kalman Penovski



## RDEČE IN ČRNO

SILVESTERSKO-NOVOLETNO VEŠČIJE JE ZA NAMI. BLESČEČE PRAZNIČNO OBLAČILO SHO POSRAVILI. KAJ ZDAJ? VSAKDAJ... TURODHA JOTRA... LEDENO ZIMSKO VEŠČIJE... SLUŽEBNE IN DRUGE ODVEZENDOSTI... ČE SE POČUTIMO IZČEPANE IN ZLOVDIŽNE POPESTRIMO SVOJO ČRNO GARDEROBO Z RDEČO BARVO. POSPEŠILA NAMI DO KRVI OBTOK IN OSVEŽILA VIDEZ NAŠA AURA... BO SEVALA ZDRAVO IN IZPODBUDNO. NE-OBIRAJE SE NA MODNE ZAPOVEDI IZBERIMO SEBI PRIMEREN KROJ OBLAČILA. OBLEČIMO SE TAKO DA BOSTA ZADOVOLJNI DUŠA IN TELO. TUDI STENDHAL JE ZAPISAL: VAJENO JE SAMO EJO: IZPOSTAVNO BITI V STILU!

BBWA

Od 25. januarja do 29. februarja

## HOROSKO PEN

Pripravlja: Agencija Hogod



### OVEN

(21. III. – 20. IV.)

**O**vire, na katere boste kmalu naleteli, vam bodo vzele precej energije. Da jih boste premagali, boste potrebovali psihično ravnovesje. Že zdaj začnite živeti racionalno in preudarno. Tisti, ki ste samski, se boste verjetno v tem času zaljubili v osebo, za katero ste doslej mislili, da vam je lahko bolj prijatelj kot vse drugo. Pogovarjajte se.



### BIK

(21. IV. – 21. V.)

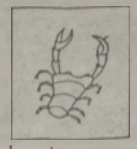
**P**roti pričakovanju se bodo finančne zadeve popravile na bolje. Ravnajte preudarno, predvsem če ste rojeni v prvi dekadi. Srečno naključje bo srečno, če boste tudi vi kaj prispevali. Z nekom morate poglobiti svoje odnose, ker se obnašate površno in vam to lahko škoduje. To ne pomeni, da se morate komu podrežati. S tistim prenehajte in začnite na novo.



### DVOJČKA

(22. V. – 21. VI.)

**N**ekaterih stvari ne morete rešiti sami, zato poiščite pomoč. Dobro bi bilo, da bi bili malo bolj disciplinirani. Morda bi vam pomagala koncentracija: stopite pred prazen zid in si predstavljajte prizor s travnikom, polnim vijolic. Tako dolgo jih gledajte, da boste čutili njihov vonj! Nato se mirno usedite in preberite kaj lahkega.



### RAK

(22. VI. – 22. VII.)

**P**rišel je čas, ko je vse odvisno od vas. Ne pričakujte pomoči od nikogar in se nikomur ne pritožujte. Prepozno hodite spat. Ne nasedajte lahkemu zaslužku ali koristim, ki bi jih lahko imeli brez truda. Hrupna družba bo prinesla zanimive novice in vam omogočila presenetljive sklepe. V vazo dajte svežo cvetlico, tudi če jo boste morali kupiti.



### LEV

(23. VII. – 22. VIII.)

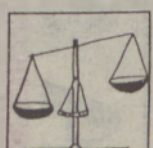
**I**zmenično doživljate obdobja navdušenja in razočaranja. Končno to ni slabo. Postavlja vas na realna tla. Izkušnje iz prejšnjega obdobja bodo koristne proti koncu februarja, ko se boste morali odločiti. Z odločitvijo počakajte en dan. Ob torkih in sredah se ne ukvarjajte s finančnimi zadevami. Z osebo, s katero boste na ulici izmenjali pomenljiv pogled, se boste še srečali. Vendar ne bo nič slabega.



### DEVICA

(23. VIII. – 22. IX.)

**P**oslušali boste kar nekaj preprirov, ki pa z vami ne bodo imeli zveze, zato svojega mnenja ne izrazite. Malo se prepustite čustvom in pozabite na razum, to vam bo pomagalo. Ne nalagajte si dodatnega dela. Nekdo vam bo pri srcu, ne da bi vedeli, zakaj. Pazite, da v začetku meseca ne boste poslabšali odnosov z osebami, s katerimi sodelujete.



### TEHTNICA

(23. IX. – 22. X.)

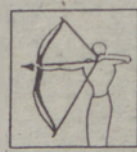
**V**aše počutje so bo bistveno izboljšalo, ker boste začeli živeti bolj umirjeno. Zato se bodo zbrile tudi vaše misli. To je dobro, kajti tudi če se bodo pojavile težave, boste dobili veliko idej za njihovo rešitev. Novi znanci bodo imeli veliko domišljije in smisel za avanture. Pripombe vas ne smejo razjeziti.



### ŠKORPION

(23. X. – 21. XI.)

**Z**nekaterimi ljudmi je potrebno pač potrpeti. Naučite se jih poslušati, kajti s trmo in cinizmom lahko zapravite njihovo naklonjenost. Pazite, da zaradi pomanjkanja časa ne zanemarite starih prijateljev. Privoščite si počitek. Kakor hitro boste ugotovili, da ste se stvari lotili z napačnega konca, začnite znova. Magična beseda *čankgori houru* še velja!



### STRELEC

(22. XI. – 21. XII.)

**V**aša finančna prihodnost bo pomembnejša od občutka odgovornosti, zato delajte s pametjo, dokler je čas. Spremembe, ki se bodo pojavile, so posledica vašega dela. S srečnim naključjem bo vse skupaj uspešno. Koristi do konca druge dekade vam prinesejo odnosi z osebami, s katerimi ne čutite kakšne globlje povezanosti. Ključ je v barvah.



### KOZOROG

(22. XII. – 20. I.)

**I**meli boste občutek, da se vedno odločite za napačno stvar, zato boste neodločni. Istočasno bo to obdobje primerno za izobraževanje, kar morate izkoristiti. Odločitve pustite za poznejši čas. V ljubezni vse po starem. Poslušajte partnerja, ki vam hoče dobro. Bodite manj razdražljivi in razmišljajte o daljšem oddihu.



### VODNAR

(21. I. – 19. II.)

**V**nekaterih stvareh boste trmasti in boste hoteli na vsak način dokazati, da imate prav. Čaka vas pomemben pogovor, vendar ne usoden. Nekajkrat boste izgubili potrpljenje in boste že hoteli odnehati, potem boste spet našli pot proti cilju. Problem je rešljiv, vendar morate poiskati pomoč. Zaslužen denar.



### RIBI

(20. II. – 20. III.)

**P**oložaj z nepredvidljivim izidom naj vas ne iztiri. Težave s koncentracijo. Vse, kar boste počeli, mora imeti podporo okolja. Samske ribe se bodo zaljubile, vendar ne bo nič trajnega. Vezane ribe bodo svoje odnose z najbližjim okrepile. Izogibajte se ovmom in tehtnicam. O svojem denarju odločajte sami. Naključje ni bilo naključno.



**D**esetkrat ste lani nestrpni in polni pričakovanja obračali Pen na zadnjo stran.

**D**esetkrat vam črviček radovednosti ni dal miru, desetkrat ste podoživljali naše akcijske zgođe in nezgođe. Zdaj jih boste še enkrat, saj je prva številka Pena v letu '96 lepa priložnost, da se spomnimo, kaj smo na »zadnji« doslej počeli. Pojdimo po vrsti ...

**MAJ** - Žal ni fotodokumenta, saj je akcija, imenovana Titova štafeta, odpadla. Naš Tito se namreč Penove štafete ni želel udeležiti, kar smo takrat v uredništvu sprejeli kot jasen znak, da je dan mladosti nepreklicno preteklost (poglejte se v ogledalo ...).



**JUNIJ**  
Zvedeli smo, da so vrste predvsem avstrijskih avtomobilov na Petrolovem bencinskem servisu pri Sv. Juriju pri Rogašovcih neskončne, zato smo se potrudili in penovsko stregli: z lučkami, vrtnicami in pranjem (stekel, ne možganov).



MAREC

Začeli smo grozljivo: oblekli in oborožili smo se v trojko, da bi ščitili pomurske Slovence pa tudi pripadnike drugih narodov in narodnosti. Tudi epilog je bil grozljiv: večina ljudi se nas je grozljivo bala ...



JULIJ

Kako osrečiti prepotene žanjce, če ne s Penovim sladoledom kar na njivi? Tam nekje v bližini Cezanjevec je bilo, možaka pa se verjetno tudi v teh mrzlih dneh čudita naši uslužnosti in zmerni ceni (4 kilograme pšenice za kepico).

AVGUST

- Soboška tržnica je bila prizorišče priložnostne (raz)prodaje jugosocialistične literature. Izkazalo se je, da mnogi Titu, Kardelju in drugim soctoretikom še vedno verjamejo ali se jih vsaj (nostalgično) spominjajo.



APRIL

Velikonočna prodaja karbida na radgonskem trgu je minila brez nezgod pa tudi tržnih inšpektorjev ni bilo od nikoder. Zato pa smo Štajercem (Prlekom?) pridno pokali pod nos in druge organe.



5 PENOVIMU TITOVE MIŠLI  
samo 9.113 SIT



SEPTEMBER

Bili smo v kemijskem središču regije, na penovsko najbolj onesnaženem koncu minidomovine. Ker je središčna zadeva ob železniški progi nekje pri Krapju, smo napravili poskus: tale kovanec je bil nekaj sekund za fotografiranjem še bolj sploščen, vlak, ki je zapeljal čezenj, pa ga vseeno ni čisto pokončal!

OKTOBER

Je mesec varčevanja, zato smo si spet pomagali z bankovci (tistimi najmanj vrednimi, po 10 ali 20 tolarjev). Posipavali smo jih po Soboti in zgroženi ugotavljali, da se skoraj nikomur ne ljubi skloniti. Čast svetli izjemi!



**NOVEMBER** - Ne gre vsako jajce v vsako luknjo. Sploh pa jih je (jajca namreč) v mrzlih novembrskih dneh presneto težko kupiti, saj so domače kure v mislih očitno drugje, ne pa pri skrbi, človeku znesti kar največ rumenjakov in beljakov.



**DECEMBER** - Kdo pravi, da mrzla »možka voda« sredi »Mikloševega senja« dobro dneje? Posebej, če si vaje kakšnih drugih žlahtnih pijač, ne pa »preoblečene« Radenske. A je, kar je, morda pa bo v naporih predsilvestrskih nočeh kaj več moči ...

Penove akcije '95 sem za vas obujal Bojan Peček

Z VANECE **pen**elopa

ANITA Škerlak, 18 let

Fotografija: Matej Fišer



Tokrat smo lepo dekcle poiskali na obronkih Goričkega (čeprav se to na fotografiji ne vidi). Če jo vprašate po izobrazbi, je to Srednja aranžerska šola v Mariboru, rada ima gledališče, posebej Traviato. Njeno življenjsko geslo je »biti gospodar(ica) na svojem«. Ker pa tudi rada filozofira, ji ni tuja Kantova misel: Ne stori drugemu tistega, kar nočeš, da drugi storijo tebi!